

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

ΤΟ ΕΛΕΓΚΤΙΚΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ

ΤΜΗΜΑ ΙΙ

[σε υπόθεση υπαγόμενη από 16.9.20 στην αρμοδιότητα του Τρίτου Τμήματος]

Συνεδρίασε δημόσια στο ακροατήριό του στις 7 Φεβρουαρίου 2019, με την ακόλουθη σύνθεση: Κωνσταντίνος Κωστόπουλος, Αντιπρόεδρος, Πρόεδρος του Τμήματος, Θεολογία Γναρδέλλη και Αργυρώ Μαυρομμάτη (εισηγήτρια), Σύμβουλοι, Κωνσταντίνα Σταμούλη και Ιουλία Παπαθεοδώρου, Πάρεδροι (με συμβουλευτική ψήφο).

Γενικός Επίτροπος της Επικρατείας: Παραστάθηκε ο Επιτροπεύων Πάρεδρος, Δημήτριος Κοκοτσής, ως νόμιμος αναπληρωτής της Γενικής Επιτρόπου της Επικρατείας, η οποία κωλύεται.

Γραμματέας: Γεωργία Φραγκοπανάγου, υπάλληλος του Ελεγκτικού Συνεδρίου.

Για να δικάσει την από 3.4.2013 (Α.Β.Δ. .../8.4.2013) έφεση-αγωγή της ...— ... —...του ....., κατοίκου ... (οδός ... αρ. ... ΤΚ ... ..), η οποία παραστάθηκε διά του πληρεξουσίου δικηγόρου της Δημητρίου Σπυρόπουλου (Α.Μ./Δ.Σ.Α. 16963).

κατά της .../.../.....2012 πράξης αναπροσαρμογής σύνταξης των Διευθύνσεων Κανονισμού και Εντολής Πληρωμής Πολιτικών Συντάξεων και Συντάξεων Υπαλλήλων Ν.Π.Δ.Δ. και Ειδικών Κατηγοριών του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους.

κατά του Ελληνικού Δημοσίου, που εκπροσωπείται από τον Υπουργό Οικονομικών, ο οποίος παραστάθηκε δια του Παρέδρου του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους Παναγιώτη Λαμπρόπουλου.

Κατά τη συζήτηση που ακολούθησε το Δικαστήριο άκουσε:

Τον πληρεξούσιο δικηγόρο της εκκαλούσας, ο οποίος ζήτησε την παραδοχή της έφεσης - αγωγής.

Τον εκπρόσωπο του Ελληνικού Δημοσίου, ο οποίος ζήτησε την απόρριψη της έφεσης - αγωγής.

Τον Επιτροπεύοντα Πάρεδρο, ο οποίος πρότεινε την αναβολή οριστικής κρίσης επί της έφεσης και την παραπομπή, στην Ολομέλεια του Ελεγκτικού Συνεδρίου, του ζητήματος της αντισυνταγματικότητας των διατάξεων της περίπτωσης 18 της υποπαρ. Γ1 της παρ.Γ του άρθρου πρώτου του ν. 4093/2012.

Μετά τη δημόσια συνεδρίαση το Δικαστήριο συνήλθε σε διάσκεψη, με χρήση της υπηρεσίας τηλεδιάσκεψης e:Presence.gov.gr .

Αφού μελέτησε τα σχετικά έγγραφα

Σκέφθηκε σύμφωνα με το νόμο

Αποφάσισε τα εξής :

1. Με την υπό κρίση έφεση η εκκαλούσα, πολιτική συνταξιούχος (πρώην βοηθός ΑΕΙ), ζητεί την ακύρωση της .../.../... ... 2012 πράξης αναπροσαρμογής σύνταξης των Διευθύνσεων Κανονισμού και Εντολής Πληρωμής Πολιτικών Συντάξεων και Συντάξεων Υπαλλήλων Ν.Π.Δ.Δ. και Ειδικών Κατηγοριών του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους (Γ.Λ.Κ.), με την οποία επανακαθορίστηκε η σύνταξή της, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου πρώτου παρ. Γ υποπαρ. Γ1 του ν.4093/2012, σε συνδυασμό με εκείνες του άρθρου 9 του π.δ.169/2007 από 1.8.2012. Περαιτέρω, με την παραδεκτώς σωρευόμενη στο ίδιο δικόγραφο αγωγή, αυτή ζητεί να καταδικαστεί το αντίδικο να της καταβάλει το ποσό των 317,00 ευρώ, νομιμοτόκως από την επομένη κοινοποίησης σε αυτό του δικογράφου, ως αποζημίωση για την ισόποση παρακράτηση στη σύνταξή της, όπως αυτή διενεργήθηκε με την από 4.2.2013 πράξη της ανωτέρω Διεύθυνσης, σε έξι (6) μηνιαίες δόσεις ποσού 52,88 ευρώ έκαστης. Η ένδικη έφεση-αγωγή, για την οποία καταβλήθηκε το προσήκον παράβολο (βλ. το Σειράς Α΄ ... ειδικό έντυπο παραβόλου Δημοσίου), έχει ασκηθεί εμπρόθεσμα και κατά τα λοιπά νομότυπα και συνεπώς πρέπει να ερευνηθεί περαιτέρω κατά τη νομική και ουσιαστική της βασιμότητα.

2. Στο ισχύον Σύνταγμα ορίζεται, στην παράγραφο 1 του άρθρου 2 ότι: «Ο σεβασμός και η προστασία της αξίας του ανθρώπου αποτελούν την πρωταρχική υποχρέωση της Πολιτείας», στην παράγραφο 5 του άρθρου 4 ότι: «Οι Έλληνες πολίτες συνεισφέρουν χωρίς διακρίσεις στα δημόσια βάρη, ανάλογα με τις δυνάμεις τους», στις παραγράφους 1 και 4 του άρθρου 25 ορίζεται ότι: «1. Τα δικαιώματα του ανθρώπου ως ατόμου και ως μέλους του κοινωνικού συνόλου και η αρχή του κοινωνικού κράτους δικαίου τελούν υπό την εγγύηση του Κράτους. ... Οι κάθε είδους

περιορισμοί που μπορούν κατά το Σύνταγμα να επιβληθούν στα δικαιώματα αυτά πρέπει να προβλέπονται είτε απευθείας από το Σύνταγμα είτε από το νόμο, εφόσον υπάρχει επιφύλαξη υπέρ αυτού και να σέβονται την αρχή της αναλογικότητας. 2. ... 3. ... 4. Το Κράτος δικαιούται να αξιώνει από όλους τους πολίτες την εκπλήρωση του χρέους της κοινωνικής και εθνικής αλληλεγγύης», ενώ στην παράγραφο 1 του άρθρου 79 ότι: «Η Βουλή κατά την τακτική ετήσια σύνοδό της ψηφίζει τον προϋπολογισμό των εσόδων και εξόδων του Κράτους για το επόμενο έτος ...» και στην παράγραφο 1 του άρθρου 106 ότι: «Για την εδραίωση της κοινωνικής ειρήνης και την προστασία του γενικού συμφέροντος το Κράτος προγραμματίζει και συντονίζει την οικονομική δραστηριότητα στη Χώρα, επιδιώκοντας να εξασφαλίσει την οικονομική ανάπτυξη όλων των τομέων της εθνικής οικονομίας ...».

3. Από τις ανωτέρω διατάξεις απορρέουν οι αρχές της ασφάλειας του δικαίου, της προβλεψιμότητας και της προστατευόμενης εμπιστοσύνης, οι οποίες, κατ' αρχήν, δεν επιτρέπουν την αιφνίδια μεταβολή ουσιωδών στοιχείων της σταθερά διαμορφωμένης νομικής και πραγματικής κατάστασης των προσώπων, στη διατήρηση των οποίων είχαν δικαιολογημένα αποβλέψει, μεταξύ άλλων, και κατά τον καθορισμό των συνθηκών και του επιπέδου διαβίωσής τους, παρά μόνο στο μέτρο που η μεταβολή αυτή δικαιολογείται από υπέρτερους λόγους δημοσίου συμφέροντος και στο βαθμό που, ενόψει της αρχής της αναλογικότητας, τηρείται μία δίκαιη ισορροπία μεταξύ του υπηρετούμενου σκοπού και των δικαιωμάτων ή των νόμιμων προσδοκιών των θιγομένων από τη μεταβολή του νομοθετικού καθεστώτος (πρβλ. ΕλΣ. Πρακτ. Ολομ. της 4^{ης} Ειδικής Συνεδρίασης της 31.10.2012, ΣτΕ Ολομ. 602/2003, 1508/2002, αποφ. ΕΔΔΑ της 2.4.2015 Dimech κατά Μάλτας, σκ. 64, της 7.2.2013 Fabris κατά Γαλλίας, σκ. 66). Με τη διάταξη δε της παραγράφου 5 του άρθρου 4 του Συντάγματος κατοχυρώνεται η αρχή της ισότητας των πολιτών στα δημόσια βάρη. Η αρχή αυτή αναλύεται στις επιμέρους ειδικότερες αρχές της καθολικότητας των δημοσίων βαρών και της αναλογικότητας της συνεισφοράς, σε σχέση με τις δυνάμεις του συνεισφέροντος. Ως δημόσια δε βάρη νοούνται κάθε είδους υποχρεωτικές, χρηματικές ή υλικές οριστικές παροχές των πολιτών προς το Κράτος, όπως φόροι, τέλη, δασμοί, κοινωνικοί πόροι, εισφορές, εφ' όσον επιβάλλονται χωρίς ειδικό αντάλλαγμα υπέρ της βαρυνόμενης με αυτά κατηγορίας. Ενόψει δε των αρχών αυτών, ο νομοθέτης έχει, κατ' αρχήν, την ευχέρεια να καθορίζει τις μορφές των δημοσίων βαρών, ήτοι των οικονομικών επιβαρύνσεων για τη δημιουργία δημοσίων εσόδων προς κάλυψη των δαπανών του Κράτους, που δύνανται

να επιβληθούν στους βαρυνόμενους πολίτες με ποικίλες μορφές, περιορίζεται, όμως, από τις ανωτέρω αρχές, με τις οποίες επιδιώκεται από τον συνταγματικό νομοθέτη η πραγμάτωση της αρχής του κοινωνικού κράτους δικαίου, όπως κατοχυρώνεται στην προεκτεθείσα παράγραφο 1 του άρθρου 25 του Συντάγματος. Επομένως, σε περιπτώσεις παρατεταμένης οικονομικής κρίσης, ο κοινός νομοθέτης δύναται να θεσπίσει μέτρα περιστολής των δημοσίων δαπανών, που συνεπάγονται σοβαρή οικονομική επιβάρυνση μεγάλων κατηγοριών του πληθυσμού και, ιδίως, όσων λαμβάνουν μισθό ή σύνταξη από το δημόσιο ταμείο, λόγω της άμεσης εφαρμογής και αποτελεσματικότητας των επιβαλλόμενων σε βάρος τους μέτρων για τον περιορισμό του δημοσίου ελλείμματος. Η δυνατότητα, όμως, αυτή δεν μπορεί να είναι απεριόριστη αλλά έχει ως όριο τις αρχές της αναλογικότητας, της ισότητας στην κατανομή των δημοσίων βαρών, της ισότητας των πολιτών ενώπιον του νόμου, του σεβασμού της ανθρώπινης αξιοπρέπειας, της ασφάλειας δικαίου και της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης, οι οποίες επιτάσσουν το βάρος της δημοσιονομικής προσαρμογής να κατανέμεται μεταξύ όλων των κατηγοριών πολιτών, αναλόγως των δυνάμεων αυτών, δεδομένου, μάλιστα, ότι η βιωσιμότητα των δημοσίων οικονομικών είναι προς όφελος όλων. Και τούτο διότι, ενόψει και της καθιερούμενης στην παράγραφο 4 του άρθρου 25 του Συντάγματος αξίωσης του κράτους να εκπληρώνουν όλοι οι πολίτες το χρέος της κοινωνικής και εθνικής αλληλεγγύης, δεν είναι επιτρεπτό η επιβάρυνση από τα μέτρα που λαμβάνονται προς αντιμετώπιση της δυσμενούς και παρατεταμένης οικονομικής συγκυρίας να κατανέμεται πάντοτε σε συγκεκριμένες κατηγορίες πολιτών, όπως είναι οι μισθοδοτούμενοι από το Δημόσιο, οι οποίοι, κατά κανόνα είναι συνεπείς προς τις φορολογικές υποχρεώσεις τους, κατά τρόπο ώστε η σωρευτική επιβάρυνση αυτών να είναι ιδιαίτερα μεγάλη και να είναι πλέον εμφανής η υπέρβαση των ορίων της αναλογικότητας και της ισότητας στην κατανομή των δημοσίων βαρών, αντί της προώθησης διαρθρωτικών μέτρων ή της είσπραξης των φορολογικών εσόδων από τη μη εφαρμογή των οποίων ευνοούνται, κυρίως, άλλες κατηγορίες πολιτών, από την ασυνέπεια των οποίων στο πεδίο της εκπλήρωσης των φορολογικών τους υποχρεώσεων προκαλείται σε μεγάλο βαθμό η δυσμενής οικονομική συγκυρία (ΕλΣ. Ολομ. 1854/2019, 1506/2016, 7412/2015, 4327/2014, ΣτΕ Ολομ. 2192/2014, 4741/2014). Επομένως, δεν αποκλείεται τα δημόσια βάρη να επιβάλλονται σε ορισμένο μόνο κύκλο προσώπων (κοινωνικοοικονομικές ομάδες) ή πραγμάτων, εφ' όσον, όμως, δικαιολογείται η επιβάρυνση του κύκλου αυτού σε σχέση με τις μη βαρυνόμενες κατηγορίες, δηλαδή μόνον εάν δικαιολογείται από

αντικειμενικά κριτήρια, που τελούν σε συνάφεια με το ρυθμιζόμενο θέμα, όπως η σύνδεση της βαρυνόμενης κοινωνικοοικονομικής ομάδας με τον υπηρετούμενο από τη ρύθμιση σκοπό και η ωφέλεια που αυτή αντλεί από τον κοινωνικό ή οικονομικό τομέα στον οποίο αφορά η νομοθετική παρέμβαση ή από την ιδιαίτερη εισφοροδοτική ικανότητα της επιλεγείσας ως αποκλειστικά βαρυνόμενης κατηγορίας, η επιβολή δε του βάρους γίνεται επί συγκεκριμένης ύλης, πρόσφορης να καταδείξει την ικανότητα συμβολής της κατηγορίας και συναφούς προς τη θεσπιζόμενη ρύθμιση (ΕλΣ. Ολομ. 244/2017). Συνεπώς, η όποια νομοθετική επέμβαση στα δικαιώματα και τις νόμιμες προσδοκίες των βαρυνόμενων με τα μέτρα κατηγοριών, που έχει τη μορφή επιβολής δημοσίων βαρών και συντελείται στο πλαίσιο δημοσιονομικής προσαρμογής για την αντιμετώπιση οικονομικής κρίσης με στόχο τη διασφάλιση της δημοσιονομικής βιωσιμότητας, απαιτείται από το Σύνταγμα να μην παραβιάζει τις ανωτέρω αρχές. Ενόψει δε και της αρχής της αναλογικότητας, επιβάλλεται να τηρείται μία δίκαιη ισορροπία μεταξύ των δικαιωμάτων και των προσδοκιών των πολιτών και του δημοσίου συμφέροντος, το οποίο υπηρετείται με την επιβολή των μέτρων, ενώ η οξύτητα της κρίσης και η ανάγκη άμεσης αντιμετώπισής της προς διασφάλιση της δημοσιονομικής βιωσιμότητας αποτελεί κριτήριο το οποίο σταθμίζεται, κατά τον έλεγχο συμβατότητας των θεσπιζόμενων μέτρων προς τις ανωτέρω αρχές (ΕλΣ. Ολομ. 244/2017). Στο πλαίσιο αυτό, οι όποιες νομοθετικές παρεμβάσεις προς την κατεύθυνση της περιστολής των δαπανών και της δημοσιονομικής βιωσιμότητας πρέπει να αιτιολογούνται, προκειμένου να διασφαλίζεται η τήρηση των ανωτέρω αρχών και να καθίσταται εφικτός ο δικαστικός έλεγχος, μέσα δε αιτιολόγησης των μέτρων αυτών συνιστούν, μεταξύ άλλων, οι αιτιολογικές εκθέσεις καθώς και οι προπαρασκευαστικές εργασίες κατά την ψήφιση των σχετικών νομοθετικών μέτρων (ΕλΣ. Ολομ. 1854/2019, 1388/2018).

4. Με τις ρυθμίσεις του άρθρου 79 του Συντάγματος (με τις οποίες καθορίζεται η διαδικασία ψήφισης του προϋπολογισμού των εσόδων και εξόδων του Κράτους, του απολογισμού και του γενικού ισολογισμού του Κράτους, καθώς και έγκρισης των προγραμμάτων οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης), σε συνδυασμό με αυτές της παραγράφου 2 του άρθρου 73 (με τις οποίες καθορίζεται η προπαρασκευαστική – γνωμοδοτική διαδικασία πριν από την ψήφιση συνταξιοδοτικών νομοσχεδίων που συνεπάγονται μακροχρόνιες δημοσιονομικές συνέπειες) και αυτές του άρθρου 75 (στις οποίες προβλέπεται η υποχρεωτική σύνταξη προκαταρκτικής έκθεσης για την κάλυψη της δαπάνης που συνεπάγονται νομοσχέδια με δημοσιονομικές επιπτώσεις),

εκδηλώνεται η μέριμνα του συντακτικού νομοθέτη για τη δημοσιονομική διαχείριση (ΕλΣ. Πρακτ. Ολομ. 26^{ης} Γεν. Συν/σης της 17.12.2014). Με τις ρυθμίσεις δε αυτές θεσπίζονται και ειδικές διαδικαστικές εγγυήσεις για τον οικονομικό προγραμματισμό και τον τρόπο διάθεσης των πεπερασμένων δημοσίων πόρων, που πρέπει να διανέμονται με γνώμονα τη συνταγματική αρχή της δημοσιονομικής βιωσιμότητας, η οποία είναι αναγκαία για τη διασφάλιση της συνέχειας στην οικονομική λειτουργία του Κράτους και της εκτέλεσης της αποστολής του (ΕλΣ. Ολομ. Πρακτ. 26^{ης} Γεν. Συν/σης της 17.12.2014 και στο πνεύμα αυτό πρβλ. ΣτΕ Ολομ. 2115, 1116/2014, 1284, 1283, 668/2012 και αποφάσεις ΕΔΔΑ της 15.10.2013 «Rimantas Savickas κατά Λιθουανίας», της 8.10.2013 «Mateus και Januario κατά Πορτογαλίας», της 7.5.2013 «Ιωάννα Κουφάκη και ΑΔΕΔΥ κατά Ελλάδος»). Στο πλαίσιο αυτό, ο νομοθέτης διαθέτει ένα ευρύ περιθώριο εκτίμησης κατά τη χάραξη της δημοσιονομικής πολιτικής, δηλαδή ένα ευρύ φάσμα δικαστικά ανέλεγκτης πολιτικής εκτίμησης και επιλογής, ενόψει, αφενός των όσων ορίζονται στην παράγραφο 1 του άρθρου 106 του Συντάγματος και αφετέρου της θεσπιζόμενης στο άρθρο 26 του Συντάγματος, αρχής της διάκρισης των λειτουργιών.

5. Ενόψει των ανωτέρω, σε συνθήκες δημοσιονομικής κρίσης, τα νομοθετικά μέτρα δημοσιονομικής προσαρμογής που λαμβάνονται απαιτείται να αιτιολογούνται και να εντάσσονται κατά τρόπο διαφανή, συστηματικό και αποτελεσματικό στο συνολικό οικονομικό σχεδιασμό του Κράτους και στο ειδικότερο πεδίο οικονομικής δράσης με το οποίο σχετίζονται, υπηρετώντας τη συνταγματική αρχή της δημοσιονομικής βιωσιμότητας, ώστε να παρίσταται, κατ' αρχήν, θεμιτή η επιβολή τους από την άποψη του υπηρετούμενου με αυτά σκοπού (πρβλ. ΣτΕ Ολομ. 668/2012, 3578/2010, αποφ. ΔΕΚ της 19.5.2009, C-171/07 και C-172/07 «Apothekerkammer des Saarlandes», σκ. 42, της 9.7.1981, C-169/80 «Administration des douanes κατά Société anonyme Gondrand Frères και Société anonyme Garancini», σκ. 17 και ΕΔΔΑ της 28.3.2000 «Baranowski κατά Πολωνίας», παρ. 52). Προκειμένου δε να καθίσταται εφικτός ο, κατ' άρθρα 87 παρ. 2 και 93 παρ. 4 του Συντάγματος, ουσιαστικός και πλήρης δικαστικός έλεγχος της συμβατότητας των επιβαλλόμενων μέτρων προς τις συνταγματικές εγγυήσεις, στην περίπτωση που τα μέτρα επιβάλλονται σε συγκεκριμένη κοινωνικοοικονομική ομάδα και συνεπάγονται σοβαρή και διαρκή οικονομική επιβάρυνση της ομάδας αυτής, απαιτείται ειδική αιτιολόγηση της οικείας νομοθετικής ρύθμισης. Η ειδική αυτή αιτιολόγηση μπορεί να προέρχεται από την ίδια τη ρύθμιση ή από τα συνοδευτικά αυτής κείμενα, όπως η

κατ' άρθρο 74 παρ.1 του Συντάγματος σχετική αιτιολογική έκθεση, οι προπαρασκευαστικές εργασίες για την ψήφιση των σχετικών νομοθετικών μέτρων, από στοιχεία στα οποία οι εργασίες αυτές αναφέρονται, όπως ειδικές τεχνικές επιστημονικές μελέτες ή πορίσματα ειδικών επιτροπών στα οποία στηρίχθηκε η νομοθετική πρωτοβουλία. Η ένταση δε της αιτιολόγησης κλιμακώνεται ανάλογα με την επείγουσα ή μη φύση των προς αντιμετώπιση δημοσιονομικών προβλημάτων, τον άμεσο ή διαρθρωτικό χαρακτήρα των επιχειρούμενων μεταβολών, τον παροδικό ή διαρκή χαρακτήρα των μέτρων, τον τεχνικό ή μη χαρακτήρα αυτών. Περαιτέρω, από τη σχετική αιτιολογία, η οποία συνιστά και το εργαλείο δικαστικού ελέγχου της τήρησης των ανωτέρω συνταγματικών διατάξεων και αρχών, μεταξύ των οποίων και η αρχή της ισότητας στα δημόσια βάρη και η αρχή της αναλογικότητας, απαιτείται να προκύπτει η σχέση της βαρυνόμενης κατηγορίας προς το ρυθμιζόμενο ζήτημα, η ικανότητα αυτής να συνεισφέρει για τη διασφάλιση της δημοσιονομικής βιωσιμότητας του συγκεκριμένου τομέα της κοινωνικής ή οικονομικής δράσης του Κράτους, συνδεόμενη αφενός με την ωφέλεια που πορίζεται η βαρυνόμενη κατηγορία από τον τομέα αυτό και αφετέρου με το σύνολο των λοιπών επιβαρύνσεων που της έχουν επιβληθεί, η αναγκαιότητα και η προσφορότητα των επιβαλλόμενων μέτρων σε σχέση με τον επιδιωκόμενο σκοπό, η εξέταση τυχόν εναλλακτικών λύσεων, καθώς και η κατ' αρχήν στάθμιση από το νομοθέτη των διακυβευόμενων συμφερόντων, με την τήρηση μίας δίκαιης ισορροπίας μεταξύ αυτών (πρβλ. ΕλΣ. Ολομ. 4327/2014, ΣτΕ Ολομ. 2287-2290/2015). Κατά το δικαστικό έλεγχο της αιτιολογίας των νομοθετικών παρεμβάσεων, ο οποίος παραμένει έλεγχος ορίων και όχι ορθότητας των ουσιαστικών εκτιμήσεων του νομοθέτη ή σκοπιμότητας των κατ' αρχήν επιλογών του κατά τη χάραξη της δημοσιονομικής πολιτικής, ζητήματα που ανάγονται αποκλειστικά στη σφαίρα της πολιτικής του ευθύνης, ελέγχεται ο σκοπός που υπηρετούν τα νομοθετικά μέτρα, σε συνάρτηση και προς το γενικότερο κανονιστικό πλαίσιο στο οποίο εντάσσονται, η κατ' αρχήν στάθμιση από το νομοθέτη των επιμέρους συμφερόντων, υπό το πρίσμα των ανωτέρω συνταγματικών διατάξεων και αρχών, καθώς και η μετά τη στάθμιση αυτή, τυχόν, πρόδηλη υπέρβαση του περιθωρίου εκτίμησης του νομοθέτη και η σύγκρουση των τιθέμενων ρυθμίσεων προς τις εν λόγω συνταγματικές διατάξεις και αρχές (ΕλΣ. Ολομ. 244/2017).

6. Ενόψει των εκάστοτε δημοσιονομικών συνθηκών εναπόκειται, κατ' αρχήν, στην ευχέρεια του νομοθέτη, να μεταβάλλει για το μέλλον το μισθολογικό καθεστώς των δημοσίων υπαλλήλων, λειτουργών και στρατιωτικών, ως προς το ύψος του

μισθού, τον τρόπο καθορισμού του, καθώς και ως προς το συντελεστή αντιστοίχισης μεταξύ των αποδοχών ενεργείας και συντάξεων, χωρίς να επιβάλλεται η διατήρηση του υφιστάμενου μισθολογικού καθεστώτος ή του συστήματος κανονισμού, ανακαθορισμού ή αναπροσαρμογής των συντάξεων ορισμένης κατηγορίας λειτουργών ή υπαλλήλων του δημοσίου, δοθέντος ότι δεν κατοχυρώνεται ούτε από την εθνική ούτε από τη διεθνή έννομη τάξη δικαίωμα σε αποδοχές ή συντάξεις συγκεκριμένου ύψους (ΕλΣ. Ολομ. 287/2008). Η ρυθμιστική, όμως, αυτή επέμβαση του νομοθέτη δεν δύναται να θίγει ούτε το ιδιαίτερο μισθολογικό και συνταξιοδοτικό καθεστώς κάθε κατηγορίας λειτουργών και υπαλλήλων του Κράτους, όπως αυτό απορρέει από το Σύνταγμα, αλλά ούτε και να παραβιάζει την προεκτεθείσα αρχή της αναλογίας αποδοχών ενεργείας και συντάξεων (ΕλΣ. Ολομ. 4327/2014). Περαιτέρω η επέμβαση αυτή απαιτείται να είναι αιτιολογημένη και να εμπεριέχει την αναγκαία τεκμηρίωση, ώστε να είναι εφικτός ο δικαστικός έλεγχος της τήρησης της αρχής αυτής, ενώ απαιτείται, αναλόγως της φύσης του επιβαλλόμενου βάρους, της διάρκειάς του, του διαρθρωτικού ή μη χαρακτήρα του, να αιτιολογείται ειδικά η επιλογή της κατηγορίας αυτής, η σύνδεσή της με την εισαγόμενη ρύθμιση, η ιδιαίτερη ικανότητα συνεισφοράς της, ενόψει και των λοιπών βαρών που της έχουν επιβληθεί, η τήρηση μίας, κατ' αρχήν, δίκαιης ισορροπίας μεταξύ του υπηρετούμενου σκοπού και των παρεμβάσεων στο ύψος του μισθού ενεργείας και της σύνταξης, με την εξέταση τυχόν εναλλακτικών λύσεων, καθώς και η διασφάλιση της αρχής της αναλογίας σύνταξης και μισθού ενεργείας υπό την έννοια που προεκτέθηκε (ΕλΣ. Ολομ. 4327/2014, 1277/2018 και πρβλ. ΣτΕ Ολομ. 2287-2290/2015).

7. Ο νομοθέτης, αναγνωρίζοντας διαχρονικά για ορισμένες κατηγορίες υπαλλήλων και λειτουργών του Δημοσίου, όπως είναι, μεταξύ άλλων, οι δικαστικοί λειτουργοί, τα μέλη του Διδακτικού και Ερευνητικού Προσωπικού (Δ.Ε.Π.) των Ανωτάτων Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων (Α.Ε.Ι.) και Εκπαιδευτικού Προσωπικού (Ε.Π.) των Τεχνολογικών Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων (Τ.Ε.Ι.), οι γιατροί του Εθνικού Συστήματος Υγείας (Ε.Σ.Υ.) ή οι στρατιωτικοί, την ειδική φύση των καθηκόντων τους και την αποστολή τους, τις αυξημένες υπηρεσιακές υποχρεώσεις τους, τις ιδιαίτερες συνθήκες εργασίας τους, αλλά και τις απαγορεύσεις και περιορισμούς των ατομικών δικαιωμάτων που επιβάλλονται σε κάποιες από τις κατηγορίες αυτές (όπως στους δικαστικούς λειτουργούς και τους στρατιωτικούς) βάσει συνταγματικής τάξης διατάξεων, τους εξείρεσε από την υπαγωγή τους στο ενιαίο μισθολόγιο των δημοσίων υπαλλήλων, καθιερώνοντας γι' αυτούς ειδικά μισθολόγια, μισθολόγια

δηλαδή ευνοϊκότερα από το ενιαίο αυτό μισθολόγιο και διαφορετικά για κάθε μία από τις κατηγορίες αυτές λειτουργών και υπαλλήλων. Ο ειδικότερος δε σκοπός θέσπισης κάθε ειδικού μισθολογίου, ανεξαρτήτως εάν αυτός απορρέει από ρητή (δικαστικοί λειτουργοί άρθρα 22, 87 παρ. 2 και 88 παρ. 2 του Συντάγματος) ή έμμεση (καθηγητές Α.Ε.Ι. άρθρο 16 του Συντάγματος) προστασία του ύψους των αποδοχών με συνταγματικού επιπέδου διατάξεις, επιβάλλει όπως ο νομοθέτης, με τις επιμέρους μισθολογικές ρυθμίσεις του, όχι μόνο διατηρεί μία εύλογη ποσοτική διαφορά έναντι του ενιαίου μισθολογίου των δημοσίων υπαλλήλων αλλά και (όπως) η διαφορά αυτή είναι τέτοια, ώστε να συνάδει με την ιδιαιτερότητα της υπηρεσιακής κατάστασης, την αποστολή και τα καθήκοντα κάθε κατηγορίας λειτουργών ή υπαλλήλων που εμπίπτει σε ειδικό μισθολόγιο.

8. Ειδικότερα, αυτοί που ανήκουν στην κατηγορία των Βοηθών Α.Ε.Ι., υπό την ισχύ του α.ν.553/1968 «Περί του Βοηθητικού Διδακτικού Προσωπικού των Ανωτάτων Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων» (Α' 210, έχει ήδη καταργηθεί με την παράγραφο 2 του άρθρου 81 του ν. 4009/2011, Α' 195), όπως τροποποιήθηκε και συμπληρώθηκε με το ν.δ. 333/1969 (Α' 217) και το ν.δ. 782/1970 (Α' 291), διορίζονταν επί τριετή θητεία, που μπορεί υπό προϋποθέσεις να ανανεωθεί, για την τρίτη, μάλιστα, ανανέωση αυτής ήταν απαραίτητη η απόκτηση διδακτορικού διπλώματος (άρθρα 1, 2 και 4), στο δε αντικείμενο δραστηριότητάς τους περιλαμβάνονταν η σε ομάδες, υπό την καθοδήγηση του οικείου Καθηγητή, άσκηση ή διεξαγωγή φροντιστηρίων των φοιτητών και η παροχή άλλων σχετικών με τις σπουδές τους συμβουλών, η συμμετοχή τους στις επιστημονικές έρευνες που διεξήγαγε ο οικείος Καθηγητής στο Εργαστήριο ή Κλινική ή και η διεξαγωγή επιστημονικών ερευνών από τους ίδιους, όπως και κάθε εν γένει ενασχόληση που απόβλεπε στην περαιτέρω επιστημονική εξέλιξη αυτών, η δε απασχόλησή τους διαρκούσε τουλάχιστον 24 ώρες εβδομαδιαίως (άρθρο 7). Στη συνέχεια, μετά τη θέση σε ισχύ του νόμου-πλαισίου 1268/1982 «Για τη δομή και λειτουργία των Ανωτάτων Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων» (Α' 87), όσοι εξ αυτών δεν είχαν εκπονήσει διδακτορική διατριβή και ως εκ τούτου δεν είχαν ενταχθεί σε θέσεις λεκτόρων, σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 31 και 35 του νόμου αυτού, μονιμοποιήθηκαν σε προσωποπαγείς θέσεις κατόπιν θετικής κρίσης από ειδικό εκλεκτορικό σώμα, σύμφωνα με τη διαδικασία του άρθρου 7 παρ. 1 του ν. 1966/1991 (ενώ, για όσους κρίθηκαν αρνητικά, ο ν. 2817/2000 προέβλεπε, κατόπιν, στην παρ. 35 του άρθρου 14, την υποχρεωτική ένταξή τους σε θέσεις Ειδικού Εργαστηριακού Διδακτικού

Προσωπικού, ή Ειδικού Τεχνικού Εργαστηριακού Προσωπικού ή Διοικητικού Προσωπικού, ΠΕ κατηγορίας, βλ. αναφερόμενα σχετικώς στην αιτιολογική έκθεση του ν. 2817/2000). Όσοι υπηρετούσαν από τη θέση αυτή δεν εντάσσονται στο Διδακτικό Ερευνητικό Προσωπικό (Δ.Ε.Π.) των Α.Ε.Ι. (πρβλ. ΣτΕ 1414/2007 7μ.), επιτελούν όμως επιβοηθητικό εκείνου διδακτικό έργο και ασκούν σχετικές επικουρικές δραστηριότητες, όπως επιτήρηση στις εξετάσεις, διεξαγωγή φροντιστηρίων, φροντιστηριακών και εργαστηριακών ασκήσεων, επίβλεψη διπλωματικών εργασιών, πραγματοποίηση σεμιναρίων κ.λπ. (πρβλ. ΣτΕ 2410/2001 7μ.), κατ' εκτίμηση δε της ιδιαίτερης αποστολής συνολικώς του εκπαιδευτικού προσωπικού των Α.Ε.Ι. (ήτοι όχι μόνον των καθηγητών), μισθολογικά ανέκαθεν εξαιρούνταν από το ενιαίο μισθολόγιο των δημοσίων υπαλλήλων και διέπονταν από ευνοϊκότερες διατάξεις.

9. Ο νομοθέτης, ειδικότερα, αρχικώς είχε συμπεριλάβει τους μόνιμους Βοηθούς (καθώς επίσης τους μη διδάκτορες Επιμελητές, τους Επιστημονικούς Συνεργάτες και τα μέλη Ειδικού Εκπαιδευτικού Προσωπικού) στο θεσπιζόμενο με τους ν.1517/1985 και 2530/1997 συνολικώς για το διδακτικό προσωπικό των Α.Ε.Ι. (και για το εκπαιδευτικό προσωπικό των Τ.Ε.Ι.) ειδικό μισθολόγιο, προβλέποντας και γι' αυτούς (όπως για τα μέλη Δ.Ε.Π.) τη μηνιαία καταβολή βασικού μισθού και επιδομάτων, παροχών και αποζημιώσεων. Συγκεκριμένα, υπό την ισχύ του ν. 1517/1985 «Αναδιάρθρωση του μισθολογίου του διδακτικού προσωπικού των ΑΕΙ, του εκπαιδευτικού προσωπικού των ΤΕΙ και του ειδικού εκπαιδευτικού προσωπικού των ΑΕΙ και ΤΕΙ και άλλες διατάξεις» (Α' 25), στους Βοηθούς Α.Ε.Ι. καταβάλλονταν, εκτός από τον βασικό μισθό ύψους 62.000 δρχ., προσαύξηση λόγω χρόνου προϋπηρεσίας, κατ' αποκοπή μηνιαία αποζημίωση (5.000 δρχ. για τους υπηρετούντες σε Αττική, Πάτρα, Θεσσαλονίκη και Κρήτη, 6.500 δρχ. για τους υπηρετούντες σε Ιωάννινα και Θεσσαλία και 8.000 δρχ. για τους υπηρετούντες σε Αιγαίο, Ιόνιο και Θράκη, η οποία - με την 8083621/9499/0022/89, Α' 855 απόφαση Υπουργού Οικονομικών και Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων - αυξήθηκε από 1.10.1989 κατά 7.000 δρχ. το μήνα για κάθε κατηγορία), επίδομα οικογενειακών βαρών, επίδομα μεταπτυχιακών σπουδών, επιδόματα εορτών Χριστουγέννων, Πάσχα και αδειάς, επιδόματα ανθυγιεινής και επικίνδυνης εργασίας, καθώς επίσης Αυτόματη Τιμαριθμική Αναπροσαρμογή (ΑΤΑ), σύμφωνα με το ποσοστό μεταβολής του δείκτη τιμών καταναλωτή (άρθρο 1). Περαιτέρω, στο άρθρο 13 του ν. 2530/1997 «Υπηρεσιακή κατάσταση και αναμόρφωση μισθολογίου του διδακτικού και

ερευνητικού προσωπικού και του εκπαιδευτικού προσωπικού των Ιδρυμάτων της Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης (ΑΕΙ ΤΕΙ) - Μισθολογικές ρυθμίσεις ερευνητών των ερευνητικών ιδρυμάτων και άλλων συναφών κατηγοριών και άλλες διατάξεις» (Α' 218) ορίσθηκε ότι ο βασικός μηνιαίος μισθός, μεταξύ άλλων, των Μόνιμων Βοηθών καθορίζεται με βάση τον βασικό μισθό του Λέκτορα (250.000 δρχ.), με τους συντελεστές που ορίζονται στο άρθρο αυτό (παρ. 1) και ότι πέρα από τον βασικό μισθό παρέχονται και τα αναφερόμενα στο ανωτέρω άρθρο επιδόματα, παροχές και αποζημιώσεις κατά μήνα, ήτοι επίδομα χρόνου υπηρεσίας, επίδομα μεταπτυχιακών σπουδών, που οριζόταν σε 10.000 δρχ. για τους κατόχους ειδικού μεταπτυχιακού διπλώματος ετήσιας τουλάχιστον φοίτησης και σε 18.000 δρχ. για τους κατόχους διδακτορικού διπλώματος, επίδομα διδακτικής προετοιμασίας και εξωδιδακτικής πανεπιστημιακής απασχόλησης εντός των Πανεπιστημίων (60.000δρχ.), πάγια μηνιαία αποζημίωση για δημιουργία και ενημέρωση βιβλιοθήκης και για συμμετοχή σε συνέδρια (30.000 δρχ.), οικογενειακή παροχή και επίδομα εορτών και άδειας.

10. Στη συνέχεια, μετά την αναμόρφωση με τον ν.2817/2000 (Α' 78) των κατηγοριών προσωπικού των Α.Ε.Ι. πέραν των μελών Δ.Ε.Π. (τέως Ειδικό Διοικητικό Τεχνικό Προσωπικό, Ειδικό Εκπαιδευτικό Προσωπικό και Διοικητικό Προσωπικό) και τη ρύθμιση, με το π.δ.118/2002 (Α'99), αυτοτελώς, της βαθμολογικής και μισθολογικής κατάστασης και εξέλιξης των μελών του Ειδικού και Εργαστηριακού Διδακτικού Προσωπικού (Ε.Ε.ΔΙ.Π.), το οποίο αντικατέστησε το Ειδικό Εκπαιδευτικό Προσωπικό και διαρθρώθηκε αφενός στον κλάδο του Ειδικού Διδακτικού Προσωπικού (κλάδος Ι), τα μέλη του οποίου επιτελούν ειδικό διδακτικό έργο (κατά κύριο λόγο θεωρητική ή εφαρμοσμένη διδασκαλία ξένων γλωσσών, της ελληνικής γλώσσας διδασκόμενης ως ξένης, σχεδίου, καλών τεχνών, εφαρμοσμένων τεχνών, μουσικής, θεάτρου, χορού, ρυθμικής αγωγής και φυσικής αγωγής), αφετέρου στον κλάδο του Εργαστηριακού Διδακτικού Προσωπικού (κλάδος ΙΙ), τα μέλη του οποίου επιτελούν εργαστηριακό ή εφαρμοσμένο διδακτικό έργο (κατά κύριο λόγο διεξαγωγή εργαστηριακών και κλινικών ασκήσεων, καθώς επίσης διεξαγωγή πρακτικών ασκήσεων στα πεδία εφαρμογής των οικείων επιστημών), με το άρθρο 7 παρ. 8 του ν.3075/2002 (Α'297) προβλέφθηκε η εναρμόνιση από 1.2.2002 των αποδοχών των Βοηθών Α.Ε.Ι. με εκείνες των μελών Ε.Ε.ΔΙ.Π. κλάδου Ι, μισθολογικής βαθμίδας Α, προδήλως προς τον σκοπό της ενιαίας μισθολογικής μεταχείρισης όλων των κατηγοριών βοηθητικού διδακτικού προσωπικού των Α.Ε.Ι. . Συγκεκριμένα, σύμφωνα με το άρθρο 3 του ως άνω π.δ.118/2002, ο βασικός μηνιαίος

μισθός των μελών Ε.Ε.ΔΙ.Π. καθορίζεται ανά βαθμίδα σε ποσοστό επί του εκάστοτε βασικού μισθού του μέλους Δ.Ε.Π. Α.Ε.Ι. της βαθμίδας του Λέκτορα, τα ποσοστά δε αυτά παρατίθενται ανά βαθμίδα και κλάδο σε συνημμένο πίνακα, βάσει του οποίου για μέλος Ε.Ε.ΔΙ.Π. κλάδου Ι και μισθολογικής βαθμίδας Α – επομένως και για τον Βοηθό Α.Ε.Ι. – το ποσοστό αυτό προσδιορίζεται σε 0,98. Στο ίδιο άρθρο ορίσθηκε ότι επιπλέον στα μέλη Ε.Ε.ΔΙ.Π. – συνεπώς και στους Βοηθούς Α.Ε.Ι. – παρέχονται μηνιαίως επιδόματα και αποζημιώσεις, ήτοι χρονοεπίδομα σε ποσοστό επί του βασικού μισθού σύμφωνα με όσα ισχύουν κάθε φορά για τα μέλη Δ.Ε.Π. των Α.Ε.Ι., επίδομα οικογενειακών βαρών, επίδομα μεταπτυχιακών σπουδών, επίδομα εορτών Χριστουγέννων, Πάσχα και αδειάς σύμφωνα με όσα ισχύουν κάθε φορά για τους μόνιμους δημόσιους διοικητικούς υπαλλήλους, επίδομα διδακτικής προετοιμασίας και εξωδιδακτικής πανεπιστημιακής απασχόλησης εντός του Πανεπιστημίου, που οριζόταν στο ποσό των 91.000 δραχμών για την κατηγορία ΠΕ του κλάδου Ι, πάγια αποζημίωση για δημιουργία και ενημέρωση βιβλιοθήκης και συμμετοχής σε συνέδρια, που οριζόταν στο ποσό των 39.000 δραχμών για την κατηγορία ΠΕ του κλάδου Ι, ενώ στους κατόχους διδακτορικού διπλώματος χορηγείται και ειδικό ερευνητικό επίδομα για την εκτέλεση μεταδιδακτορικής έρευνας, που οριζόταν στο ποσό των 52.000 δραχμών μηνιαίως για τα μέλη Ε.Ε.ΔΙ.Π. κλάδου Ι και, τέλος (ορίσθηκε), ότι το επίδομα διδακτικής προετοιμασίας, η πάγια αποζημίωση και το ειδικό ερευνητικό επίδομα προσαυξάνονται κατά 5.000 δραχμές για κάθε πενταετία πραγματικής υπηρεσίας που συμπληρώνεται στην καταληκτική βαθμίδα (Α) ύστερα από την με οποιονδήποτε τρόπο ένταξη σε αυτή. Εξάλλου, ο βασικός μισθός του Λέκτορα αναπροσαρμόσθηκε στη συνέχεια σε 1.062,00 ευρώ με το άρθρο 2 παρ. 1 περ. στ' του ν. 3336/2005 (Α' 96), σε 1.094,00 ευρώ με το άρθρο 11 περ. στ' του ν. 3453/2006 (Α' 74), σε 1.132,00 ευρώ με το άρθρο 1 παρ. 1 περ. στ' του ν. 3554/2007 (Α' 80), σε 1.160,00 και 1.183,00 ευρώ με το άρθρο 5 περ. στ' του ν. 3670/2008 (Α' 117).

11. Εκ των ανωτέρω παρέπεται ότι διαχρονικά ίσχυσε ιδιαίτερη (ευνοϊκότερη) μισθολογική μεταχείριση των Βοηθών Α.Ε.Ι. έναντι των δημοσίων υπαλλήλων, εκ του λόγου θέσπισης της οποίας επιβάλλεται επιπλέον στον νομοθέτη, με τις εκάστοτε μισθολογικές ρυθμίσεις του, όπως και στην περίπτωση των υπολοίπων κατηγοριών υπαλλήλων και λειτουργών του Δημοσίου που διέπονται, ομοίως, από ειδικές μισθολογικές διατάξεις, όχι μόνο να διατηρεί μία εύλογη ποσοτική διαφορά έναντι του ενιαίου μισθολογίου των δημοσίων υπαλλήλων, αλλά και η διαφορά αυτή να

είναι τέτοια, ώστε να συνάδει με την ιδιαιτερότητα της υπηρεσιακής κατάστασης, την αποστολή και τα καθήκοντα κάθε κατηγορίας λειτουργών ή υπαλλήλων που εμπίπτει σε ειδικό μισθολόγιο (Ε.Σ. Ολομ. 1854/2019, 1506/2016).

12. Το ως άνω μισθολόγιο των μελών Ε.Ε.ΔΙ.Π. των Α.Ε.Ι., με τις αποδοχές – του Κλάδου Ι, Βαθμίδας Α – των οποίων εναρμονίζονται εκείνες των Βοηθών Α.Ε.Ι., μέχρι την αναδρομική από 1.8.2012 μείωσή του που επήλθε με τις διατάξεις της περίπτωσης 18, της υποπαραγρ. Γ.1, της παραγράφου Γ, του άρθρου πρώτου του ν. 4093/2012 (Α΄ 222/12.11.2012), υπέστη, διαδοχικά τις ακόλουθες μεταβολές: 1) Με το άρθρο 1 παρ. 2 του ν. 3833/2010 (Α΄ 40/15.3.2010) μειώθηκαν α) σε ποσοστό δώδεκα τοις εκατό (12%) προκειμένου για τα μέλη Ε.Ε.ΔΙ.Π. των Α.Ε.Ι. το επίδομα διδακτικής προετοιμασίας και εξωδιδακτικής απασχόλησης εντός του Πανεπιστημίου, η πάγια αποζημίωση για δημιουργία και ενημέρωση βιβλιοθήκης και για συμμετοχή σε συνέδρια, καθώς επίσης το ειδικό ερευνητικό επίδομα στους κατόχους διδακτορικού διπλώματος για την εκτέλεση μεταδιδακτορικής έρευνας, β) σε ποσοστό τριάντα τοις εκατό (30%) τα επιδόματα Χριστουγέννων, Πάσχα και αδειάς, ενώ από τις μειώσεις αυτές εξαιρέθηκαν με την παρ. 3 του ίδιου ως άνω νόμου και άρθρου (όπως η παρ. αυτή τροποποιήθηκε με τις παρ. 3 και 4 του άρθρου 90 του ν. 3842/2010, Α΄ 58) το οικογενειακό επίδομα και το επίδομα χρόνου υπηρεσίας. 2) Με το άρθρο τρίτο του ν. 3845/2010 (Α΄ 65/6.5.2010) τα ως άνω υπό στοιχ. 1α επιδόματα μειώθηκαν περαιτέρω κατά ποσοστό οκτώ τοις εκατό (8%), ενώ τα υπό στοιχ. 1β επιδόματα εορτών και άδειας ορίσθηκαν για όλους τους δημόσιους υπαλλήλους, λειτουργούς ή μισθωτούς του Δημοσίου, υπό την προϋπόθεση ότι το σύνολο των πάσης φύσεως τακτικών αποδοχών τους (συμπεριλαμβανομένων και των επιδομάτων αυτών) δεν υπερβαίνουν υπολογιζόμενες μηνιαίως τις τρεις χιλιάδες (3.000) ευρώ, στο πάγιο ποσό των πεντακοσίων (500) ευρώ, διακοσίων πενήντα (250) ευρώ και διακοσίων πενήντα (250) ευρώ, αντιστοίχως. 3) Με το άρθρο 38 παρ. 5 του ν. 3986/2011 (Α΄ 152/1.7.2011) αναστάλησαν από 1.7.2011 και μέχρι τη θέσπιση νέου ενιαίου μισθολογίου οι διατάξεις της περίπτωσης ι της παραγράφου 2 του άρθρου 3 του π.δ.118/2002 που προβλέπουν το επίδομα χρόνου υπηρεσίας (ποσοστό επί του βασικού μισθού σύμφωνα με όσα ισχύουν κάθε φορά για τα μέλη Δ.Ε.Π. των Α.Ε.Ι., εν προκειμένω βάσει του άρθρου 36 παρ. 2 περ. α΄ ν. 3205/2003), οι διατάξεις δε του ανωτέρω άρθρου διατηρήθηκαν σε ισχύ με την παρ. 2 του άρθρου 27 του ν. 4024/2011 (Α΄ 226) μέχρι την - κατά τη διάταξη του εδαφίου β΄ περ. 38 υποπαραγράφος Γ.1 της παραγράφου Γ του άρθρου πρώτου του αναφερομένου

κατωτέρω ν. 4093/2012 - μείωση των ειδικών μισθολογίων κατά τροποποίηση των διατάξεων του Μέρους Β΄ του ν. 3205/2003 που τα ρύθμιζαν. 4) Με το άρθρο 55 παρ. 23 περ. δ΄ του ν. 4002/2011 (Α΄ 180/22.8.2011) μειώθηκε εκ νέου από 1.7.2011 κατά ποσοστό είκοσι τοις εκατό (20%) το ειδικό ερευνητικό επίδομα για την εκτέλεση μεταδιδακτορικής έρευνας (καταβαλλόμενο στα μέλη Ε.Ε.ΔΙ.Π. κατόχους διδακτορικού διπλώματος), σύμφωνα δε με την αιτιολογική έκθεση της σχετικής τροπολογίας η εν λόγω μείωση κρίθηκε αναγκαία στο πλαίσιο της δημοσιονομικής κρίσης, προκειμένου να περιοριστεί το μισθολογικό κόστος, με τελικό στόχο τη μείωση των δημοσίων δαπανών.

13. Με τον ν. 4046/2012, γνωστό και ως «Μνημόνιο ΙΙ» (Α΄ 28) εγκρίθηκε το Σχέδιο του Μνημονίου Συνεννόησης (Memorandum of Understanding) μεταξύ της Ελληνικής Δημοκρατίας, της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και της Τράπεζας της Ελλάδος (άρθρο 1 παρ. 2), ως προϋπόθεση για την υπογραφή και τη θέση σε ισχύ των Συμβάσεων Χρηματοδοτικής Διευκόλυνσης μεταξύ του Ευρωπαϊκού Ταμείου Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας (Ε.Τ.Χ.Σ.), της Ελληνικής Δημοκρατίας και της Τράπεζας της Ελλάδος, τα σχέδια των οποίων επίσης εγκρίθηκαν με τον ίδιο νόμο και προσαρτήθηκαν σ΄ αυτόν ως Παράρτημα V (άρθρο 1 παρ. 1). Το εν λόγω Μνημόνιο αποτελείται από τα ακόλουθα μέρη: α) Μνημόνιο Οικονομικής και Χρηματοπιστωτικής Πολιτικής (Memorandum of Economic and Financial Policies), β) Μνημόνιο Συνεννόησης στις Συγκεκριμένες Προϋποθέσεις Οικονομικής Πολιτικής (Memorandum of Understanding on Specific Economic Policy Conditionality) και γ) Τεχνικό Μνημόνιο Συνεννόησης (Technical Memorandum of Understanding). Στο πρώτο από τα ανωτέρω τρία επί μέρους Μνημόνια, δηλαδή στο Μνημόνιο Οικονομικής και Χρηματοπιστωτικής Πολιτικής, το οποίο προσαρτάται στον ν. 4046/2012 ως Παράρτημα V-1, μεταξύ άλλων, αναφέρονται τα εξής στο κεφάλαιο με τίτλο «Δημοσιονομική Πολιτική»: «(...) 7. Οι βασικές μεταρρυθμίσεις, στις οποίες συμπεριλαμβάνονται αυτές που έχουν καθοριστεί στη ΜΔΣ και στον προϋπολογισμό του 2012, περιλαμβάνουν: (...) Μεταρρύθμιση της αποζημίωσης των υπαλλήλων του δημόσιου τομέα. Μέχρι το τέλος Ιουνίου 2012, θα μεταρρυθμίσουμε τα ειδικά μισθολόγια του δημοσίου (που αφορούν το ένα τρίτο της μισθολογικής δαπάνης του δημόσιου τομέα). Σε συμφωνία με τις αρχές της μεταρρύθμισης που ξεκίνησε το 2011, θα προσαρμόσουμε τις αποδοχές για τα ειδικά μισθολόγια (συμπεριλαμβανομένων των δικαστών, των διπλωματών, των μετακλητών, των ιατρών, των καθηγητών, της αστυνομίας και των ένοπλων δυνάμεων), ενώ θα

προστατεύσουμε όσους είναι στις χαμηλότερες μισθολογικές κλίμακες με στόχο την πραγματοποίηση μόνιμων καθαρών εξοικονομήσεων ύψους περίπου 0,2 τοις εκατό του ΑΕΠ σε ετήσια βάση. Θα αναθεωρήσουμε επίσης το νέο σύστημα προαγωγών για να διασφαλίσουμε ότι υπάρχουν οι κατάλληλοι έλεγχοι κατά της αύξησης του μισθολογικού κόστους μέσω των προαγωγών (...) 8. Δεδομένης της χαμηλής εισπραξίας φόρων σε σύγκριση με τις άλλες Ευρωπαϊκές χώρες, η στρατηγική προσαρμογής μας βασίζεται στην εισαγωγή εκτενών μεταρρυθμίσεων στη φορολογική διοίκηση (...) 9. Έχουμε δεσμευθεί να πετύχουμε τον δημοσιονομικό μας στόχο και είμαστε έτοιμοι να λάβουμε διορθωτικά μέτρα στην περίπτωση υποαπόδοσης. Τα διορθωτικά μέτρα, εάν κριθούν αναγκαία, θα περιλαμβάνουν πρόσθετες στοχευμένες μειώσεις στο μισθολογικό κόστος του δημόσιου τομέα και στις κοινωνικές δαπάνες, (...)». Στο δεύτερο από τα ανωτέρω δύο Μνημόνια, δηλαδή στο Μνημόνιο Συνεννόησης στις Συγκεκριμένες Προϋποθέσεις Οικονομικής Πολιτικής, το οποίο προσαρτάται στον ν. 4046/2012 ως Παράρτημα V-2, αναφέρονται, μεταξύ άλλων, στο κεφάλαιο 1 με τίτλο «Δημοσιονομική εξυγίανση» τα εξής: «(...) Πριν την εκταμίευση, η Κυβέρνηση προβαίνει επίσης στις ακόλουθες εκκρεμείς ενέργειες: (...) Μέχρι τον Ιούνιο του 2012 η Κυβέρνηση θα θεσπίσει νομοθετικά μία μείωση κατά μέσο όρο 10% στα αποκαλούμενα «ειδικά μισθολόγια» του δημόσιου τομέα, στα οποία το νέο μισθολόγιο δεν ισχύει. Τούτο θα εφαρμοσθεί από την 1η Σεπτεμβρίου 2012 και εντεύθεν και θα επιφέρει εξοικονομήσεις της τάξεως των 114 εκατομμυρίων Ευρώ τουλάχιστον (με αντίκτυπο μεταφοράς 226 εκατομμυρίων Ευρώ το 2013), καθαρό ποσόν αφού ληφθεί υπόψη η επίπτωση επί των φόρων και των εισφορών κοινωνικής ασφάλισης. (...) Η Κυβέρνηση δηλώνει την ετοιμότητά της να ορίσει και να θεσπίσει πρόσθετα μέτρα, εάν παραστεί ανάγκη, έτσι ώστε να τηρηθούν οι δημοσιονομικοί στόχοι». Στη συνέχεια, με τον ν. 4051/2012 (Α' 40) εισήχθησαν επείγουσες ρυθμίσεις για την εφαρμογή του, κατά τα ανωτέρω, εγκριθέντος Μνημονίου Συνεννόησης και επήλθαν οι αναγκαίες προσαρμογές στον προϋπολογισμό του 2012, που εγκρίθηκε με τον ν. 4032/2011 (Α' 257) π. Στην αιτιολογική έκθεση επί του άρθρου 2 του νόμου αυτού αναφέρεται ότι «(...) η μεγαλύτερη από την αναμενόμενη ύφεση της ελληνικής οικονομίας είχε ως αποτέλεσμα την εμφάνιση αποκλίσεων μεταξύ των αρχικών εκτιμήσεων και των τελικών αποτελεσμάτων του οικονομικού έτους 2011. Συνέπεια της απόκλισης αυτής είναι η ανάγκη επανακαθορισμού των μεγεθών του προϋπολογισμού του 2012 έτσι ώστε να είναι εφικτή η σύγκλιση με τους στόχους που έχουν τεθεί με το

αναθεωρημένο Μεσοπρόθεσμο Πλαίσιο Δημοσιονομικής Στρατηγικής που έχει εγκριθεί από τη Βουλή. Οι παρεμβάσεις αυτές που γίνονται για την αντιστάθμιση των εκτιμώμενων αποκλίσεων αποτυπώνονται στον κατωτέρω πίνακα (...).» Στον πίνακα αυτό, με τίτλο «Νέες Δημοσιονομικές παρεμβάσεις: α. Κρατικός Προϋπολογισμός» προβλέφθηκε, μεταξύ άλλων, εξοικονόμηση της τάξης των 205 εκατομμυρίων ευρώ από τη μείωση των ειδικών μισθολογίων. Ακολούθως, στις 9 Μαρτίου 2012, ολοκληρώθηκε η διαδικασία για την αναδιάρθρωση του ελληνικού χρέους (PSI) με την ανταλλαγή ομολόγων του Ελληνικού Δημοσίου, συνολικής ονομαστικής αξίας 198,045 δισεκατομμυρίων ευρώ έναντι νέων ομολόγων, ονομαστικής αξίας 92,072 δισεκατομμυρίων ευρώ, γεγονός που οδήγησε σε άμεση μείωση του δημοσίου χρέους της χώρας κατά 105,973 δισεκατομμύρια ευρώ και σε περιορισμό των μελλοντικών δαπανών για τόκους. Ενόψει της ολοκλήρωσης της διαδικασίας αναδιάρθρωσης του ελληνικού χρέους, και της ανακοίνωσης από την ελληνική κυβέρνηση, το Φεβρουάριο του 2012, μέτρων με στόχο τη μείωση του πρωτογενούς ελλείμματος κατά το 2012, που συμπεριλαμβάνει και την έγκριση συμπληρωματικού προϋπολογισμού, εκδόθηκε η 2012/211/ΕΕ απόφαση του Συμβουλίου της 13.3.2012 (L 113), με την οποία, αναθεωρήθηκε η 2011/734/ΕΕ προηγούμενη απόφασή του. Στην εν λόγω απόφαση γίνεται μνεία της λήψης μέτρων δημοσιονομικής προσαρμογής από την Ελλάδα για την μείωση του υπερβολικού ελλείμματος, μεταξύ δε των μέτρων αυτών περιλαμβάνεται και «η μείωση κατά 12% κατά μέσο όρο των «ειδικών μισθών» του δημόσιου τομέα για τους οποίους δεν ισχύει το νέο μισθολόγιο, η οποία θα ισχύει από την 1η Ιουλίου 2012, με συνολική ετήσια εξοικονόμηση της τάξεως των 205 εκατομμυρίων ευρώ».

14. Ακολούθως, εκδόθηκε ο ν. 4093/2012 «Έγκριση Μεσοπρόθεσμου Πλαισίου Δημοσιονομικής Στρατηγικής 2013-2016 – Επείγοντα Μέτρα Εφαρμογής του ν. 4046/2012 και του Μεσοπρόθεσμου Πλαισίου Δημοσιονομικής Στρατηγικής 2013-2016» (Α' 222). Με τις διατάξεις της παραγράφου Α (με τίτλο ΕΓΚΡΙΣΗ ΜΕΣΟΠΡΟΘΕΣΜΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΗΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ 2013-2016) του άρθρου πρώτου του νόμου αυτού εγκρίθηκε το μεσοπρόθεσμο πλαίσιο. Σύμφωνα με την αιτιολογική έκθεση του μεσοπροθέσμου πλαισίου (βλ. σχετ. κείμενο του Υπουργείου Οικονομικών Οκτωβρίου 2012) και ιδίως στην ενότητα 1 «Δημοσιονομική στρατηγική και πολιτικές» του Κεφαλαίου 3 του μεσοπροθέσμου, υποενότητα 1.4 «Η νέα δημοσιονομική προσπάθεια στην περίοδο 2013-2016», καθώς και στους συνοδεύοντες αυτό πίνακες, οι οποίοι προσαρτήθηκαν ως παράρτημα στον

ν. 4093/2012, αναφέρεται ότι «οι καθυστερήσεις στην εφαρμογή των πολιτικών, κυρίως στον τομέα των διαρθρωτικών αλλαγών και η περιορισμένη εφαρμογή ή/και χαμηλότερη αποδοτικότητα κάποιων μέτρων, που οδήγησαν σε πολύ χαμηλότερες αποδόσεις του συνολικού πακέτου των μέτρων της προηγούμενης περιόδου σε σχέση με τους αρχικούς υπολογισμούς, σε συνδυασμό και με την βαθύτερη, από ότι προβλεπόταν, ύφεση, δημιούργησαν μεγάλες αποκλίσεις ακόμη και από τους χαμηλότερους (μετά την επιμήκυνση) στόχους του πρωτογενούς ελλείμματος Γενικής Κυβέρνησης της περιόδου 2013-2016. Προκειμένου να επανέλθει το πρόγραμμα στις αρχικές του προβλέψεις, κρίθηκε απαραίτητο να συνεχισθεί και να ενταθεί η δημοσιονομική προσαρμογή (...)». Προβλέπεται δε ότι το δημοσιονομικό όφελος από τον εξορθολογισμό των ειδικών μισθολογίων θα υπερβεί τα 257 εκατομμύρια ευρώ, για την περίοδο 2013-2016. Τέλος, στην ενότητα 5 «Δαπάνες Κρατικού Προϋπολογισμού» του ίδιου Κεφαλαίου 3 υποενότητα 5.3.1 αναφέρεται ότι: «Οι δαπάνες για μισθούς εμφανίζονται μειωμένες, κατά 2.490 εκατ. ευρώ, το 2016, σε σύγκριση με την σχετική εκτίμηση για το 2012 προ της λήψεως των μέτρων. Συγκεκριμένα, εκτιμάται ότι θα ανέλθουν σε 13.112 εκατ. ευρώ ή 6,76% του ΑΕΠ το 2012, σε 11.811 εκατ. ευρώ ή 6,45% του ΑΕΠ το 2013, σε 11.248 εκατ. ευρώ ή 6,16% του ΑΕΠ το 2014, σε 10.942 εκατ. ευρώ ή 5,83% του ΑΕΠ το 2015 και σε 10.630 εκατ. ευρώ ή 5,41% του ΑΕΠ το 2016. Η διαμόρφωση των εξοικονομήσεων στο ύψος των ανωτέρω δαπανών, εκτιμάται ότι θα επιτευχθεί ως αποτέλεσμα των εξής σχεδιαζομένων παρεμβάσεων: εξορθολογισμός των ειδικών μισθολογίων (...)».

15. Σε εφαρμογή του μεσοπρόθεσμου αυτού προγράμματος μειώθηκαν με τις διατάξεις των περιπτώσεων 13 – 36 της υποπαραγράφου Γ.1 (με τίτλο «ΜΙΣΘΟΛΟΓΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ ΤΟΥ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΤΟΜΕΑ») της παραγράφου Γ (με τίτλο «ΡΥΘΜΙΣΕΙΣ ΘΕΜΑΤΩΝ ΓΕΝΙΚΗΣ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑΣ ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ») του άρθρου πρώτου του ανωτέρω νόμου όλα τα χαρακτηρισθέντα από τον νομοθέτη ως «ειδικά μισθολόγια», με βάση τα οποία αμείβονται διάφορες κατηγορίες λειτουργών και υπαλλήλων. Ειδικότερα, με την περίπτωση 1 της ανωτέρω υποπαραγράφου (Γ1) ορίστηκε ότι «Τα επιδόματα εορτών Χριστουγέννων, Πάσχα και αδειάς, που προβλέπονται από οποιαδήποτε γενική ή ειδική διάταξη, (...) για λειτουργούς, (...) καταργούνται από 1.1.2013», ενώ με την περίπτωση 18 τροποποιήθηκε το άρθρο 3 του π.δ. 118/2002 και επήλθαν περαιτέρω μειώσεις στις αποδοχές των μελών Ε.Ε.ΔΙ.Π. των Α.Ε.Ι. – επομένως και σε εκείνες των Βοηθών Α.Ε.Ι., οι οποίες, όπως προεκτέθηκε, εναρμονίζονται με τις αποδοχές

μελών Ε.Ε.ΔΙ.Π., Κλάδου Ι, μισθολογικής Βαθμίδας Α΄ – με τη μείωση του βασικού μισθού του Λέκτορα (δυνάμει της περίπτωσης 17 του ίδιου άρθρου και νόμου) καθώς επίσης των προβλεπόμενων στις παραγράφους 2 περ. iii και iv, 4 και 5 του άρθρου 3 του π.δ.118/2002 επιδομάτων και αποζημίωσης. Συγκεκριμένα, στην προαναφερθείσα περίπτωση 18 ορίζονται τα εξής: «18. α. Η παρ. 1 του άρθρου 3 του π.δ. 118/2002 (Α΄ 99) αντικαθίσταται, από 1.8.2012, ως εξής: "1. Ο βασικός μηνιαίος μισθός των μελών Ε.Ε.ΔΙ.Π., καθορίζεται ανά βαθμίδα σε ποσοστό επί του εκάστοτε βασικού μισθού του μέλους Δ.Ε.Π. Α.Ε.Ι. της βαθμίδας του Λέκτορα, ως εξής: (...) Κλάδος Ι – ΠΕ – Βαθμίδα (...) Α : 0,98 – Κλάδος ΙΙ (...) β. Οι περιπτώσεις iii και iv της παρ. 2 του άρθρου 3 του π.δ. 118/2002 αντικαθίστανται, από 1.8.2012, ως εξής: "iii) Επίδομα διδακτικής προετοιμασίας και εξωδιδακτικής πανεπιστημιακής απασχόλησης εντός του Πανεπιστημίου οριζόμενο στο ποσό των εκατόν ενενήντα πέντε (195) ευρώ μηνιαίως για την κατηγορία ΠΕ του κλάδου Ι, (...). iv) Πάγια μηνιαία αποζημίωση για δημιουργία και ενημέρωση βιβλιοθήκης και συμμετοχής σε συνέδρια οριζόμενη στο ποσό των ογδόντα τριών (83) ευρώ για την κατηγορία ΠΕ του κλάδου Ι, (...)." γ. Οι παράγραφοι 4 και 5 του άρθρου 3 του π.δ. 118/2002 αντικαθίστανται, από 1.8.2012, ως εξής: "4. Στους κατόχους διδακτορικού διπλώματος χορηγείται ειδικό ερευνητικό επίδομα για την εκτέλεση μεταδιδακτορικής έρευνας οριζόμενο στο ποσό των ογδόντα εννέα (89) ευρώ μηνιαίως για τα μέλη Ε.Ε.ΔΙ.Π. κλάδου Ι (...). 5. Τα σύμφωνα με τα στοιχεία (iii) και (iv) της παραγράφου 2 του παρόντος άρθρου χορηγούμενα επιδόματα και μηνιαίες αποζημιώσεις, όπως επίσης και το χορηγούμενο ειδικό ερευνητικό επίδομα κατά την παραγράφου 4 του παρόντος άρθρου, προσαυξάνονται κατά δέκα (10) ευρώ για κάθε πενταετία πραγματικής υπηρεσίας που συμπληρώνεται στην καταληκτική βαθμίδα ύστερα από την με οποιονδήποτε τρόπο ένταξη σε αυτή. δ. (...))».

16. Περαιτέρω, με την περίπτωση 37 της ανωτέρω υποπαραγράφου Γ.1 δόθηκε εξουσιοδότηση, προκειμένου με απόφαση του Υπουργού Οικονομικών να καθοριστούν ο χρόνος και ο τρόπος επιστροφής των ποσών που προκύπτουν από την από 1.8.2012 αναδρομική μείωση των αποδοχών των αμειβομένων βάσει των ειδικών μισθολογίων καθώς και των αντίστοιχων συντάξεων. Εκδόθηκε δε σχετικά η 2/83408/022/14.11.2012 απόφαση του Αναπληρωτή Υφυπουργού Οικονομικών (Β΄ 3017/14.11.2012)., στην οποία ορίζονται τα εξής: «1. Τα ποσά που προκύπτουν από τη μείωση των αποδοχών και συντάξεων κατ' εφαρμογή των διατάξεων των περιπτώσεων 13 έως 36 της υποπαραγράφου Γ1 της παραγράφου Γ του άρθρου

πρώτου του Ν.4093/2012 (ΦΕΚ 222/Α/12-11-2012) και αντιστοιχούν στο χρονικό διάστημα από 1.8.2012 μέχρι την εφαρμογή του νόμου αυτού, η οποία δεν μπορεί να υπερβαίνει τη μισθοδοσία ή σύνταξη του μηνός Ιανουαρίου 2013, παρακρατούνται από τη μισθοδοσία ή σύνταξη των μηνών Ιανουαρίου έως Δεκεμβρίου 2013, ως εξής: (α) για ποσά μέχρι εκατό ευρώ (Ε 100) εφάπαξ, (β) για ποσά μέχρι διακόσια πενήντα ευρώ (Ε 250) σε δύο ισόποσες μηνιαίες δόσεις, (γ) για ποσά μέχρι πεντακόσια ευρώ (Ε 500) σε τρεις ισόποσες μηνιαίες δόσεις, (δ) για ποσά μέχρι επτακόσια πενήντα ευρώ (Ε 750) σε τέσσερις ισόποσες μηνιαίες δόσεις, (ε) για ποσά μέχρι χίλια ευρώ (Ε 1.000) σε πέντε ισόποσες μηνιαίες δόσεις, (στ) για ποσά μέχρι χίλια πεντακόσια ευρώ (Ε 1.500) σε έξι ισόποσες μηνιαίες δόσεις, (ζ) για ποσά μέχρι δύο χιλιάδες ευρώ (Ε 2.000) σε επτά ισόποσες μηνιαίες δόσεις, (η) για ποσά μέχρι δύο χιλιάδες πεντακόσια ευρώ (Ε 2.500) σε οκτώ ισόποσες μηνιαίες δόσεις, (θ) για ποσά μέχρι τρεις χιλιάδες ευρώ (Ε 3.000) σε εννιά ισόποσες μηνιαίες δόσεις, (ι) για ποσά μέχρι τέσσερις χιλιάδες ευρώ (Ε 4.000) σε δέκα ισόποσες μηνιαίες δόσεις, (ια) για ποσά μέχρι πέντε χιλιάδες ευρώ (Ε 5.000) σε έντεκα ισόποσες μηνιαίες δόσεις, (ιβ) για ποσά άνω των πέντε χιλιάδων ευρώ (Ε 5.000) σε δώδεκα ισόποσες μηνιαίες δόσεις. Σε όλες τις ανωτέρω περιπτώσεις καταληκτική ημερομηνία για την παρακράτηση των οφειλόμενων ποσών είναι η 31-12-2013. 2. Επισημαίνεται ότι τα ανωτέρω ποσά αναφέρονται σε αυτά που προκύπτουν από τις μεικτές αποδοχές ή τη μεικτή σύνταξη του υπαλλήλου, λειτουργού, στρατιωτικού ή συνταξιούχου, αφαιρουμένων των προβλεπόμενων κρατήσεων. Τα οφειλόμενα ποσά που προκύπτουν από την ανωτέρω μείωση θα παρακρατούνται αναλογικά από τους οικείους κωδικούς που εκταμιεύθηκαν. 3. Στην περίπτωση που λειτουργός, υπάλληλος ή στρατιωτικός αποχώρησε από την υπηρεσία λόγω συνταξιοδότησης και έχει εισπράξει αποδοχές, στις οποίες δεν έχει εφαρμοσθεί η προβλεπόμενη από τις διατάξεις του κοινοποιούμενου νόμου μείωση, τα σχετικά αχρεωστήτως καταβληθέντα ποσά θα παρακρατηθούν συμψηφιστικά από τη σύνταξη του ή σε περίπτωση μεταβίβασης αυτής, από τη σύνταξη των μελών της οικογένειάς του. Η παρακράτηση γίνεται με πράξη του αρμόδιου Διευθυντή Συντάξεων, ύστερα από σχετική βεβαίωση του εκκαθαριστή αποδοχών, για το ποσό που καταβλήθηκε. 4. Στην περίπτωση που λειτουργός, υπάλληλος ή στρατιωτικός αποχώρησε από την υπηρεσία για οποιοδήποτε λόγο, πλην της περίπτωσης της συνταξιοδότησης, και έχει εισπράξει αποδοχές, στις οποίες δεν έχει εφαρμοσθεί η προβλεπόμενη από τις διατάξεις του κοινοποιούμενου νόμου μείωση, τα σχετικά αχρεωστήτως καταβληθέντα ποσά θα

πρέπει να επιστραφούν εφάπαξ. Σε περίπτωση που οι ανωτέρω αρνηθούν την επιστροφή των αχρεωστήτως καταβληθέντων, γίνεται σε αυτούς καταλογισμός σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 33 του Ν.2362/1995 (ΦΕΚ 247 Α)».

17. Στην αιτιολογική έκθεση του ως άνω ν.4093/2012 αναφέρονται, ως προς την υποπαράγραφο Γ.1, τα εξής: «Γ. Ρυθμίσεις θεμάτων Γενικής Γραμματείας Δημοσιονομικής Πολιτικής. Υποπαράγραφος Γ1. Μισθολογικές διατάξεις του Δημοσίου Τομέα. Με τις παρούσες διατάξεις ρυθμίζονται θέματα μισθολογικού περιεχομένου, τα οποία προβλέπονται στο πλαίσιο εφαρμογής του Μεσοπρόθεσμου Προγράμματος Δημοσιονομικής Προσαρμογής. Ειδικότερα: (...) Με τις διατάξεις των περιπτώσεων 13 έως 36 προβλέπονται, από 1-8-2012 οι μειώσεις επί των αποδοχών όλων των αμειβομένων με ειδικά μισθολόγια. Με τις διατάξεις της περίπτωσης 37 προβλέπεται ότι με απόφαση του Υπουργού Οικονομικών θα καθορισθεί ο χρόνος και ο τρόπος επιστροφής των αχρεωστήτως καταβληθεισών αποδοχών λόγω της εφαρμογής των διατάξεων που προβλέπουν την περικοπή των αποδοχών των αμειβομένων με ειδικά μισθολόγια. Με τις διατάξεις της περίπτωσης 38 καθορίζονται θέματα που αναφέρονται στη χορήγηση χρονοεπιδόματος σε όλους τους λειτουργούς και υπαλλήλους του Δημοσίου που αμείβονται με ειδικά μισθολόγια». Επ' ευκαιρία δε της διάταξης της υποπερίπτωσης β', της περίπτωσης 38, της υποπαραγράφου Γ.1, της παραγράφου Γ, του άρθρου πρώτου του ν. 4093/2012 ορίσθηκε, με την υπ' αριθ. 2/85127/0022/22.11.2012 πράξη του Αναπληρωτή Υπουργού Οικονομικών, με την οποία κοινοποιήθηκαν οι διατάξεις της ανωτέρω υποπαραγράφου Γ.1 στα αρμόδια για την εφαρμογή τους όργανα, ότι επαναφέρονται σε ισχύ, από 1.8.2012, οι ανασταλείσες με την παρ. 5 του άρθρου 38 του ν. 3986/2011 διατάξεις για τη χορήγηση επί πλέον ποσοστού στο επίδομα χρόνου υπηρεσίας και για τη χορήγηση ή αύξηση του επιδόματος αυτού στους αμειβομένους με βάση ειδικά μισθολόγια, και ότι, κατόπιν τούτου, είναι δυνατή πλέον η αναδρομική χορήγηση επιπλέον ποσοστού στο επίδομα χρόνου υπηρεσίας με τη συμπλήρωση του απαιτούμενου χρόνου υπηρεσίας από 1.7.2011 και εντεύθεν, αλλά ότι τα οικονομικά αποτελέσματα από την κατά τα ανωτέρω χορήγηση επιδόματος χρόνου υπηρεσίας θα γίνει επί των νέων (μειωμένων) αποδοχών που ισχύουν από 1.8.2012 και εντεύθεν και δεν δύνανται να ανατρέχουν σε ημερομηνία προγενέστερη αυτής. Εξάλλου, στην οικεία έκθεση του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους, αναφέρονται, μεταξύ άλλων, τα εξής: «Παράγραφος Γ. Τροποποιούνται οι μισθολογικές διατάξεις που διέπουν τους φορείς του δημόσιου τομέα ως ακολούθως:

- Καταργούνται, από 1-1-2013, τα επιδόματα εορτών και άδειας υπέρ των υπαλλήλων και λειτουργών του Δημοσίου (...) - Επανακαθορίζονται, αναδρομικά από 1-8-2012, οι μηνιαίες αποδοχές των υπαλλήλων και λειτουργών, που αμείβονται με ειδικά μισθολόγια. Στις κυριότερες από τις κατηγορίες αυτές, οι οποίες καλύπτουν σχεδόν το 99% του συνόλου των μισθοδοτούμενων, επέρχονται μεταβολές: α) στο βασικό μισθό του βαθμού βάσης, β) στους συντελεστές που προσδιορίζουν το ύψος του βασικού μισθού των λοιπών βαθμών της κατηγορίας και γ) στο ύψος επιμέρους επιδομάτων και παροχών ...». Τέλος, στο επικαιροποιημένο Μνημόνιο Συνεννόησης στις Συγκεκριμένες Προϋποθέσεις Οικονομικής Πολιτικής του Δεκεμβρίου 2012 αναφέρονται, μεταξύ άλλων, τα εξής: «10.6 Πρόσθετα δημοσιονομικά μέτρα για το 2012 και Μεσοπρόθεσμη Δημοσιονομική Στρατηγική για 2013-2016. Τα δημοσιονομικά μέτρα στη Μεσοπρόθεσμη Δημοσιονομική Στρατηγική (ΜΔΣ) ως το 2016 περιλαμβάνουν τα ακόλουθα: 1. Εξορθολογισμός του μισθολογικού κόστους κατά 1.110 εκατομμύρια Ευρώ το 2013 και επιπρόσθετα 259 εκατομμύρια Ευρώ το 2014, μέσω: (...) εξορθολογισμού της μισθολογικής δαπάνης της κεντρικής κυβέρνησης (...) προοδευτικές μειώσεις στις μηνιαίες αμοιβές των υπαλλήλων των ειδικών μισθολογίων (δικαστές, διπλωμάτες, γιατροί, διδακτικό προσωπικό ΑΕΙ και ΤΕΙ, ένοπλες δυνάμεις και αστυνομία, υπάλληλοι αεροδρομίων και γενικοί γραμματείς) με εφαρμογή από 1η Αυγούστου 2012, ως ακολούθως: 2 τοις εκατό κάτω από 1000 Ευρώ, 10 τοις εκατό για 1000-1500 Ευρώ, 30 τοις εκατό για 2500-4000 Ευρώ και 35 τοις εκατό από 4000 Ευρώ».

18. Από τα εκτεθέντα στις προηγούμενες σκέψεις συνάγεται ότι με τις διατάξεις των περιπτώσεων 13-37 της υποπαραγράφου Γ.1 της παραγράφου Γ του άρθρου πρώτου του ν.4093/2012, οι οποίες θεσπίστηκαν από τη Βουλή των Ελλήνων κυριαρχικώς (ΣτΕ Ολομ. 2192/2014, 4741/2014, ΕλΣ. Ολομ. 4327/2014, πρβλ. ΣτΕ Ολομ. 668/2012, 116/2014), ο νομοθέτης, αφού διαπίστωσε ότι η οικονομική ύφεση συνεχίζεται και ότι η χώρα εξακολουθεί να έχει «συνεχή προβλήματα με τη φορολογική συμμόρφωση», την είσπραξη ληξιπρόθεσμων οφειλών και την προώθηση των διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων, αποφάσισε να λάβει και πάλι, μεταξύ άλλων, ως μέτρο, για την αντιμετώπιση της συνεχιζόμενης οικονομικής και δημοσιονομικής κρίσης, την περαιτέρω μείωση των αποδοχών μισθοδοτούμενων από το Δημόσιο με βάση «ειδικά μισθολόγια» -οι πρώτες περικοπές των οποίων είχαν επιβληθεί με τους νόμους 3833 και 3845/2010, κατ' επίκληση, τότε, του κινδύνου χρεωκοπίας της χώρας- ενόψει, προφανώς, του ότι το μέτρο αυτό, εν αντιθέσει με την είσπραξη των

φορολογικών εσόδων, μπορεί να εφαρμοστεί αμέσως και έχει άμεσα αποτελέσματα, αφού με την ψήφιση του νόμου που πρόβλεπε τη μείωση καταβάλλονται αμέσως μειωμένες αποδοχές. Αν και καθένα από τα μισθολόγια αυτά αφορούσε διαφορετική κατηγορία λειτουργών ή υπαλλήλων, με απολύτως διακεκριμένα καθήκοντα και αποστολή, καθώς και με διαφορετικά τυπικά και ουσιαστικά προσόντα, ο νομοθέτης αντιμετώπισε όλα αυτά τα μισθολόγια συλλήβδην ως ένα ενιαίο οικονομικό μέγεθος, το οποίο έπρεπε, ως σύνολο λαμβανόμενο, να μειωθεί κατά ποσοστό 10% στο πλαίσιο της προσπάθειας μείωσης του δημοσιονομικού ελλείμματος και του δημοσίου χρέους. Από τα δεδομένα αυτά, τα οποία επιβεβαιώνονται, άλλωστε, και από τις προπαρασκευαστικές εργασίες ψήφισης του ν. 4093/2012 συνάγεται, περαιτέρω, ότι ο νομοθέτης, χωρίς να λάβει υπόψη του τους λόγους, για τους οποίους είχε θεσπισθεί ιδιαίτερο μισθολόγιο για καθεμία από τις κατηγορίες λειτουργών ή υπαλλήλων, στους οποίους αφορούσαν τα ανωτέρω «ειδικά μισθολόγια», προέβη σε μείωση αυτών, αποδίδοντας σημασία, για τον καθορισμό του ύψους της μείωσης σε κάθε μισθολόγιο και σε κάθε βαθμό εντός του αυτού μισθολογίου, μόνο στο μαθηματικό ύψος των έως τότε χορηγούμενων αποδοχών. Με βάση το εξισωτικό αυτό κριτήριο θεσπίστηκαν μεγαλύτερα ποσοστά μείωσης (άνω δηλαδή του 10%, το οποίο εξελήφθη ως μέσος όρος για τις μειώσεις σε όλα τα μισθολόγια) στα μισθολόγια, στα οποία το ύψος των αποδοχών ήταν κατ' απόλυτο αριθμό υψηλότερο και μικρότερα ποσοστά σε εκείνα, στα οποία το ύψος των αποδοχών ήταν κατ' απόλυτο αριθμό μικρότερο, εντός δε του ίδιου μισθολογίου μείωσε κατά μεγαλύτερο ποσοστό τις αποδοχές των κατεχόντων τους ανώτερους και ανώτατους βαθμούς λειτουργούς και υπαλλήλους (πρβλ. και την αναφορά, στο προσαρτώμενο ως Παράρτημα VI στο ν.4046/12 Μνημόνιο Οικονομικής και Χρηματοπιστωτικής Πολιτικής, ότι θα προστατευθούν όσοι «είναι στις χαμηλότερες μισθολογικές κλίμακες», βλ. σχετ. και τις αποφάσεις ΕλΣ. Ολομ. 4327/2014, 1506/2016 και ΣτΕ Ολομ. 2192-2196/2014). Επομένως, κατ' εφαρμογή του αμιγώς αριθμητικού αυτού κριτηρίου, με τις διατάξεις της περίπτωσης 18 της υποπαραγράφου Γ1 της παραγράφου Γ του άρθρου πρώτου του ν. 4093/2012, επιβλήθηκαν νέες μειώσεις στους βασικούς μισθούς του Ειδικού και Εργαστηριακού Διδακτικού Προσωπικού (Ε.Ε.ΔΙ.Π.) των Α.Ε.Ι., που καθορίζονται επί τη βάσει του – μειωθέντος δυνάμει της περίπτωσης 17 του ίδιου άρθρου και νόμου – μισθού του Λέκτορα και αναπροσαρμογές των ποσοστών που εφαρμόζονται επ' αυτού για τον υπολογισμό των βασικών μισθών των βαθμίδων των κλάδων Ι και ΙΙ των μελών Ε.Ε.ΔΙ.Π., συνεπώς

και των Βοηθών Α.Ε.Ι., καθώς επίσης μειώσεις στα χορηγούμενα σε αυτούς επιδόματα και αποζημιώσεις (επιδόματα διδακτικής προετοιμασίας και εξωδιδακτικής απασχόλησης εντός του Πανεπιστημίου, πάγια αποζημίωση για δημιουργία και ενημέρωση βιβλιοθήκης και για συμμετοχή σε συνέδρια, ειδικό ερευνητικό επίδομα για την εκτέλεση μεταδιδακτορικής έρευνας που χορηγείται στους κατόχους διδακτορικού διπλώματος, καθώς επίσης προσαύξηση των επιδομάτων αυτών και της πάγιας αποζημίωσης για κάθε πενταετία πραγματικής υπηρεσίας που συμπληρώνεται στην καταληκτική βαθμίδα ύστερα από την με οποιονδήποτε τρόπο ένταξη σε αυτή). Οι ως άνω μειώσεις των αποδοχών οδήγησαν και σε αντίστοιχες μειώσεις των συντάξιμων αποδοχών των συνταξιούχων πρώην μελών Ε.Ε.ΔΙ.Π. των Α.Ε.Ι., επομένως και εκείνων των πρώην Βοηθών Α.Ε.Ι. (μείωση του βασικού μισθού όλων των βαθμών, μείωση κατά 12% των επιδομάτων, αποζημιώσεων και αμοιβών γενικά, κατ' εφαρμογή της παρ. 2 του άρθρου 1 του ν. 3833/2010, πρόσθετη μείωση κατά 8% των πάσης φύσεως επιδομάτων, αποζημιώσεων και αμοιβών γενικώς, κατ' εφαρμογή της παρ. 1 του τρίτου άρθρου του ν. 3845/2010, μείωση κατά 20% του ειδικού ερευνητικού επιδόματος – αν και το επίδομα αυτό δεν περιλαμβάνεται στις συντάξιμες αποδοχές – κατ' εφαρμογή της παρ. 23 του άρθρου 55 του ν. 4002/2011, μείωση των επιδομάτων εορτών και αδείας, με τον καθορισμό τους στο ενιαίο ποσό των 1.000 ευρώ κατ' έτος και, για όσους ελάμβαναν μηνιαίες μεικτές αποδοχές ανώτερες των 3.000 ευρώ, πλήρης κατάργησή τους, κ.λπ.). Στις μειώσεις αυτές πρέπει να συνυπολογιστεί η αναστολή, κατά το χρονικό διάστημα από 1.7.2011 έως 1.8.2012, της χορήγησης των αυξήσεων του επιδόματος χρόνου υπηρεσίας, καθώς και η επιβολή ειδικής εισφοράς αλληλεγγύης για την καταπολέμηση της ανεργίας, η οποία υπολογίζεται σε ποσοστό δύο τοις εκατό (2%) επί των τακτικών αποδοχών και πρόσθετων αμοιβών και αποζημιώσεων (άρθρο 38 παρ. 2 και 5 του ν. 3986/2011) και, τέλος, η κατάργηση, με την περίπτωση 1 της υποπαραγράφου Γ.1 της παραγράφου Γ του άρθρου πρώτου του ν. 4093/2012, των επιδομάτων εορτών και αδείας για όσους εξακολουθούσαν να τα λαμβάνουν. Παράλληλα, τόσο τα εν ενεργεία μέλη του Ε.Ε.ΔΙ.Π. των Α.Ε.Ι., όσο και οι αντίστοιχοι συνταξιούχοι της κατηγορίας αυτής υπεβλήθησαν και στο σύνολο των γενικής φύσης οικονομικών και φορολογικών μέτρων που ελήφθησαν για την αντιμετώπιση του δημοσιονομικού προβλήματος της χώρας, τέτοια δε μέτρα ήταν, μεταξύ άλλων, η σταδιακή μείωση του αφορολογήτου ορίου, ο περιορισμός των κλιμακίων και η αύξηση των συντελεστών φορολογίας εισοδήματος (άρθρα 27 του ν. 3986/2011, 1 επ. του ν. 3842/2010, 38 του ν.

4024/2011 κ.ά.), η επιβολή ειδικής εισφοράς αλληλεγγύης (άρθρο 29 του ν. 3986/2011), η διαδοχική αύξηση των συντελεστών του φόρου προστιθέμενης αξίας, η υπαγωγή στους αυξημένους συντελεστές αγαθών και υπηρεσιών που υπάγονταν σε κατώτερη κλίμακα και η αύξηση των ειδικών φόρων κατανάλωσης (άρθρα 12 επ. του ν. 3833/2010, 34 του ν. 3986/2011 κ.ά.), η εξίσωση του φόρου πετρελαίου θέρμανσης και κίνησης (άρθρο 36 του ν. 3986/2011), καθώς και η σταδιακή αύξηση των αντικειμενικών αξιών των ακινήτων και η επιβολή του ειδικού φόρου ηλεκτροδοτούμενων δομημένων επιφανειών (άρθρα 33 του ν. 3986/2011, 53 του ν. 4021/2011), κ.ά.. Όσον αφορά δε ειδικά στους συνταξιούχους, αυτοί υπεβλήθησαν και σε άλλα, πέραν των ανωτέρω, μέτρα (άρθρο 11 του ν. 3865/2010 που θέσπισε την εισφορά αλληλεγγύης συνταξιούχων, άρθρο 2 παρ. 13 και 14 του ν. 4002/2011 που αύξησε την εισφορά αλληλεγγύης συνταξιούχων και προέβη σε παρακράτηση μηνιαίας εισφοράς σε συνταξιούχους ηλικίας κάτω των 60 ετών, άρθρο 1 του ν. 4051/2012 που θέσπισε μειώσεις στις συντάξεις που υπερέβαιναν το ποσό των 1.300 ευρώ και τέλος ο ίδιος ν. 4093/2012, ο οποίος στην παράγραφο Β υποπαράγραφο Β.3. προέβλεψε περαιτέρω μειώσεις για τις άνω των 1.000 ευρώ συντάξεις σε ποσοστά 5, 10, 15 και 20%, ανάλογα με το ύψος αυτών).

19. Από τις προπαρασκευαστικές, εξάλλου, εργασίες ψήφισης του ν.4093/2012, από το κείμενο του εγκριθέντος με το νόμο αυτό Μεσοπρόθεσμου Πλαισίου Δημοσιονομικής Στρατηγικής 2013-2016, καθώς και από το κείμενο του Μνημονίου Συνεννόησης, που εγκρίθηκε με το ν. 4046/2012, προκύπτει ότι κατά τον προσδιορισμό του ύψους των περικοπών στα «ειδικά μισθολόγια», μεταξύ των οποίων το μισθολόγιο των μελών του Ειδικού και Εργαστηριακού Διδακτικού Προσωπικού των Α.Ε.Ι., με το οποίο εναρμονίζονται οι αποδοχές των Βοηθών Α.Ε.Ι., πέραν του αμιγώς αριθμητικού και, ως εκ τούτου, πρόδηλα απρόσφορου κριτηρίου, της επίτευξης δηλαδή συγκεκριμένης μεσοσταθμικής μείωσης του μισθολογικού κόστους του Δημοσίου, δεν ελήφθησαν υπόψη κριτήρια συναφή με την ιδιαιτερότητα κάθε ειδικού μισθολογίου και τον ειδικότερο σκοπό θέσπισής του. Περαιτέρω, δεν προέκυψε ότι έγιναν ειδικές εκτιμήσεις για τις επιπτώσεις από τις εν λόγω μειώσεις στους αμειβόμενους με τα μισθολόγια αυτά, ώστε να διακριβωθεί αν οι εκ των μειώσεων προερχόμενες επιπτώσεις είναι μικρότερες ή μεγαλύτερες από το προσδοκώμενο οικονομικό όφελος, ή αν θα μπορούσαν να ληφθούν άλλα μέτρα ισοδυνάμου αποτελέσματος, με μικρότερο κόστος για αυτούς και ειδικότερα για τα μέλη Ε.Ε.ΔΙ.Π. των Α.Ε.Ι.. Δεν εξετάστηκε, επίσης, αν το ύψος των αποδοχών των

τελευταίων, μετά τις νέες μειώσεις, αντιστοιχεί στην ιδιαιτερότητα της υπηρεσιακής τους κατάστασης και παράλληλα διασφαλίζει ένα επίπεδο αξιοπρεπούς διαβίωσής τους ανάλογο του λειτουργήματος, των καθηκόντων και της αποστολής τους (πρβλ. Ε.Σ. Ολομ. 1854/2019, 1506/2016, 7412/2015, 4327/2014, ΣτΕ Ολομ. 479/2018, 4741/2014). Αντιθέτως, όπως συνάγεται από τα αναφερόμενα στο προσαρτημένο στο ν. 4046/2012 Μνημόνιο Οικονομικής και Χρηματοπιστωτικής Πολιτικής, ένας εκ των λόγων για τους οποίους είναι αναγκαία η λήψη νέων μέτρων, μεταξύ των οποίων περιλαμβάνονται και οι νέες μειώσεις στις αποδοχές των μελών Ε.Ε.ΔΙ.Π. των Α.Ε.Ι., είναι πρωτίστως το γεγονός ότι δεν έχει επιτευχθεί η είσπραξη των φορολογικών εσόδων («συνεχή προβλήματα της Ελλάδας με τη φορολογική συμμόρφωση», «χαμηλή είσπραξη φόρων σε σύγκριση με άλλες ευρωπαϊκές χώρες»).

20. Κατόπιν των ανωτέρω, λόγοι δημοσίου συμφέροντος προς δικαιολόγηση των επίμαχων περικοπών του ν. 4093/2012, που συνίστανται στην επίτευξη των στόχων του μεσοπρόθεσμου προγράμματος, στην εκτέλεση, δηλαδή, του προγράμματος δημοσιονομικής προσαρμογής της χώρας, αν και δικαιολογούν καταρχήν τη λήψη μέτρων περιστολής των δημοσίων δαπανών, ωστόσο με το να περιορίζονται στην ανάγκη μείωσης του μισθολογικού κόστους του προσωπικού του Δημοσίου για την κάλυψη τμήματος του δημοσιονομικού κενού του προγράμματος προσαρμογής, το οποίο προέκυψε, κυρίως, λόγω της αποτυχίας είσπραξης των προβλεπόμενων φορολογικών εσόδων και των ανείσπρακτων οφειλών παρελθόντων ετών και της αδυναμίας προώθησης των διαρθρωτικού χαρακτήρα μεταρρυθμίσεων του προγράμματος προσαρμογής, δεν αρκούν για να καταστήσουν συνταγματικά ανεκτές τις συγκεκριμένες περικοπές. Τούτο δε, καθόσον, ανεξαρτήτως του ότι το δημόσιο συμφέρον, για την εξυπηρέτηση του οποίου επιβλήθηκαν οι νέες μειώσεις, δεν ήταν τόσο έντονο όσο εκείνο που δικαιολογούσε την υιοθέτηση των αρχικών μέτρων των νόμων 3833/2010 και 3845/2012 που λήφθηκαν, κατά τις διαπιστώσεις του νομοθέτη, προ του κινδύνου άμεσης χρεωκοπίας και εξόδου της χώρας από την ευρωζώνη, οι επίμαχες περικοπές συνιστούν μέτρα που λαμβάνονται μεν για την αντιμετώπιση της παρατεταμένης οικονομικής κρίσης, επιβαρύνουν όμως και πάλι, κατά παράβαση των, κατ' άρθρο 4 παρ. 5 και 25 παρ. 4 του Συντάγματος, υποχρεώσεων όλων των πολιτών για συμμετοχή στα δημόσια βάρη και εκπλήρωση του χρέους της κοινωνικής και εθνικής αλληλεγγύης, την ίδια κατηγορία πολιτών. Περαιτέρω, οι περικοπές αυτές δεν μπορούν να δικαιολογηθούν ούτε εκ του λόγου ότι αποτελούν τμήμα ενός ευρύτερου προγράμματος δημοσιονομικής προσαρμογής

που περιέχει δέσμη μέτρων για την ανάκαμψη της ελληνικής οικονομίας και την εξυγίανση των δημοσίων οικονομικών, προϋπόθεση, η οποία αποτελεί αναγκαίο, όχι όμως και επαρκή όρο, για τη συνταγματικότητα των εν λόγω περικοπών. Η συνταγματικότητα των μέτρων αυτών δεν μπορεί να στηριχθεί ούτε στη μεγαλύτερη της αναμενόμενης ύφεση της ελληνικής οικονομίας, η οποία κατέστησε μεν επιβεβλημένη τη λήψη νέων μέτρων, όχι όμως και αναγκαίως την εκ νέου περιστολή του μισθολογικού κόστους του Δημοσίου, ούτε στην αυξημένη αποτελεσματικότητα των εν λόγω μέτρων, η οποία, ωστόσο, δεν μπορεί να δικαιολογήσει την κατ' επανάληψη επιβάρυνση των ίδιων προσώπων. Επιπλέον, και με την 2012/211/ΕΕ απόφαση του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης της 13.3.2012 προβλέφθηκε «μείωση κατά 12% κατά μέσο όρο των ειδικών μισθών του δημόσιου τομέα για τους οποίους δεν ισχύει το νέο μισθολόγιο», πλην όμως ο εθνικός νομοθέτης, κατά την άσκηση της εθνικής δημοσιονομικής πολιτικής στο πλαίσιο εκπλήρωσης των διεθνών υποχρεώσεων της Χώρας, δεν απαλλάσσεται από την τήρηση των προαναφερομένων συνταγματικών διατάξεων και αρχών (βλ. σχετ. ΕλΣ. Ολομ. 1854/2019 όπου μειοψηφία, 1506/2016, 7412/2015, 4327/2014).

21. Με δεδομένα, επομένως, τα ισχύοντα κατά τον χρόνο δημοσίευσης του ν. 4093/2012, οι συγκεκριμένες μειώσεις των αποδοχών των μελών Ε.Ε.ΔΙ.Π. των Α.Ε.Ι., που επήλθαν με τον νόμο αυτό αποκλειστικά με βάση το αμιγώς αριθμητικό κριτήριο, συνυπολογιζόμενες με την πλήρη κατάργηση των επιδομάτων εορτών και αδειάς, τις υπόλοιπες μειώσεις που, κατά τα ανωτέρω, επιβλήθηκαν διαδοχικά στις αποδοχές αυτών και τις αλληπάλληλες φορολογικές επιβαρύνσεις, υπερβαίνουν, λόγω του σωρευτικού τους αποτελέσματος και της έκτασής τους, το όριο που θέτουν οι συνταγματικές αρχές της αναλογικότητας και της ισότητας στα δημόσια βάρη, δεδομένης, εξάλλου, και της αδυναμίας προώθησης των διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων και είσπραξης των ληξιπροθέσμων φορολογικών οφειλών που απετέλεσαν, κατά τα προεκτεθέντα, έναν από τους λόγους για τους οποίους κρίθηκαν και πάλι αναγκαίες, μεταξύ άλλων, οι προεκτεθείσες νέες μειώσεις στα «ειδικά μισθολόγια», μεταξύ των οποίων και αυτό των μελών Ε.Ε.ΔΙ.Π. των Α.Ε.Ι. (πρβλ. ΣτΕ Ολομ. 479/2018, ΣτΕ 1198/2017). Κατά συνέπεια, σύμφωνα με όσα έγιναν δεκτά στις προηγούμενες σκέψεις, οι διατάξεις της περίπτωσης 18 της υποπαραγράφου Γ.1 της παραγράφου Γ του άρθρου πρώτου του ν. 4093/2012, με τις οποίες μειώθηκαν οι αποδοχές των εν ενεργεία μελών Ε.Ε.ΔΙ.Π. των Α.Ε.Ι., συνεπώς και οι εναρμονιζόμενες με εκείνες του Κλάδου Ι, Βαθμίδας Α, αποδοχές των Βοηθών Α.Ε.Ι.,

κατ' επέκταση δε και οι συντάξιμες αποδοχές των πρώην Βοηθών Α.Ε.Ι., αντίκεινται προς τις συνταγματικές διατάξεις των άρθρων 4 παρ. 1 και 5 και 25 παρ. 1 και 4 και καθίστανται ως εκ τούτου ανίσχυρες. Μειοψήφησε η Σύμβουλος Αργυρώ Μαυρομμάτη, με την οποία συντάχθηκε η Πάρεδρος Κωνσταντίνα Σταμούλη, οι οποίες διατύπωσαν την ακόλουθη άποψη: Οι διατάξεις της περίπτωσης 18 της Υποπαραγράφου Γ.1. της Παραγράφου Γ. του άρθρου πρώτου του ν. 4093/2012, με τις οποίες θεσπίστηκε νέο (μειωμένο) μισθολόγιο για τους βοηθούς ΑΕΙ, κατά το μέρος που επηρεάζουν, κατά το άρθρο 9 του Συνταξιοδοτικού Κώδικα (π.δ. 169/2007), τις συντάξιμες αποδοχές όσων από αυτούς είναι συνταξιούχοι (δηλαδή το βασικό μισθό, το επίδομα χρόνου υπηρεσίας κ.λπ.), δεν παραβιάζουν τις διατάξεις των άρθρων 4 παρ.1 και 5 και 25 παρ. 1 και 4 του Συντάγματος, με τις οποίες καθιερώνεται, αντίστοιχα, ο σεβασμός και η προστασία της αξίας του ανθρώπου, η αρχή της ισότητας ενώπιον των δημοσίων βαρών και η υποχρέωση όλων των πολιτών να εκπληρώνουν το χρέος της κοινωνικής και εθνικής αλληλεγγύης. Ειδικότερα, ανεξαρτήτως αν η θέσπιση νέου μειωμένου μισθολογίου για τους βοηθούς ΑΕΙ, αλλά και τους λοιπούς δημοσίους υπαλλήλους, συνιστά επιβολή δημοσιονομικού βάρους, κατά την έννοια της προαναφερόμενης συνταγματικής διάταξης της παρ. 5 του άρθρου 4, ώστε να τίθεται ζήτημα άνισης κατανομής των δημοσιονομικών βαρών ή αδικαιολόγητης επιβολής αυτών σε βάρος ορισμένης μόνο κατηγορίας πολιτών, ο κοινός νομοθέτης, εφόσον δεν κατοχυρώνεται από συνταγματικής ή υπερνομοθετικής ισχύος διάταξη ή αρχή δικαίωμα σε μισθό ή σύνταξη ορισμένου ύψους, δεν κωλύεται να αναμορφώνει επί το δυσμενέστερο τα μισθολόγια των υπαλλήλων και λειτουργών του δημόσιου τομέα, μεταξύ των οποίων και εκείνο των βοηθών ΑΕΙ, εφόσον, κατά την εκτίμησή του, η οποία υπόκειται σε οριακό μόνο δικαστικό έλεγχο, συντρέχουν λόγοι δημοσίου συμφέροντος για την περιστολή του μισθολογικού κόστους του δημόσιου τομέα και τηρούνται οι αρχές της ισότητας, της αναλογικότητας και του σεβασμού της ανθρώπινης αξιοπρέπειας. Εν προκειμένω δε, δεν ανακύπτει ζήτημα παραβίασης της αρχής της ισότητας στα δημόσια βάρη ή της υποχρέωσης όλων των πολιτών προς εκπλήρωση του χρέους τους για κοινωνική και εθνική αλληλεγγύη, καθόσον ο νομοθέτης δεν επενέβη με το ν. 4093/2012 - στον οποίο μάλιστα ενσωματώθηκαν οι μειώσεις που είχαν επέλθει προηγουμένως με τους νόμους 3833 και 3845/2010 στα επιδόματα που συνυπολογίζονται στις συντάξιμες αποδοχές τους - μονομερώς και επιλεκτικά σε βάρος μόνο των βοηθών ΑΕΙ, μειώνοντας τις αποδοχές και, κατ' επέκταση, τις συντάξεις τους. Και τούτο, πρωτίστως διότι οι βοηθοί ΑΕΙ δεν

είναι η μόνη κατηγορία πολιτών που υπέστη μειώσεις αποδοχών και συντάξεων, ώστε να τίθεται ζήτημα άνισης μεταχείρισής τους, αφού νέα μειωμένα μισθολόγια έχουν θεσπιστεί τόσο με το ν. 4024/2011 για τους υπαγόμενους στο ενιαίο μισθολόγιο υπαλλήλους, όσο και με το ν. 4093/2012 για τις λοιπές - πέραν των βοηθών ΑΕΙ - κατηγορίες υπαλλήλων και λειτουργών που υπάγονται σε ειδικά μισθολόγια, αλλά και για εκείνους που δεν είναι μεν υπάλληλοι, πλην όμως λαμβάνουν αντιμισθία, αποδοχές, αποζημιώσεις ή έξοδα παράστασης από το Δημόσιο, τους Ο.Τ.Α. και τα λοιπά ν.π.δ.δ., καθώς και τα ν.π.ι.δ. που ανήκουν στους ως άνω φορείς (βλ. άρθρο πρώτο Παράγραφος Γ. Υποπαράγραφος Γ.1. περ. 2-8 του ν. 4093/2012). Πέραν δε τούτου, το νέο μισθολόγιο για τους βοηθούς ΑΕΙ, που θεσπίστηκε με το ν. 4093/2012, σε εκτέλεση του ν. 4046/2012 (Μνημόνιο ΙΙ – Α' 28/14.2.2012) και εντάσσεται στο Μεσοπρόθεσμο Πλαίσιο Δημοσιονομικής Στρατηγικής 2013-2016, δεν επιφέρει τέτοιου ύψους μειώσεις, ώστε να τίθεται σε διακινδύνευση η αξιοπρεπής διαβίωσή τους, αποτελεί δε τμήμα ενός ευρύτερου προγράμματος δημοσιονομικής προσαρμογής και διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων που περιέχει δέσμη μέτρων, τα οποία αφορούν στο σύνολο του πληθυσμού της Χώρας και των οποίων η συνδυασμένη εφαρμογή είναι, κατά την ουσιαστική εκτίμηση του νομοθέτη - επί της οποίας οριακός μόνον έλεγχος χωρεί από τη δικαστική εξουσία, κατ' επιταγή της συνταγματικής αρχής περί διακρίσεως των εξουσιών - αναγκαία τόσο για την άμεση αντιμετώπιση της οξείας δημοσιονομικής κρίσης, όσο και την εξυγίανση των δημοσίων οικονομικών και τη βελτίωση της μελλοντικής δημοσιονομικής και οικονομικής κατάστασης της Χώρας. Περαιτέρω, το ανίσχυρο ή μη των μισθολογικών ρυθμίσεων του ν. 4093/2012, κατ' εφαρμογή των οποίων χώρησε η επίδικη αναπροσαρμογή της σύνταξης της ήδη εκκαλούσας, κατ' επέκταση δε και η νομιμότητα της προσβαλλόμενης συνταξιοδοτικής πράξης, δεν μπορεί να κριθεί με βάση ρυθμίσεις άλλων νόμων (3865/2010, 3986/2011, 4002/2011, 4024/2011, 4051/2012), καθόσον οι ως άνω περικοπές, πέραν του ότι αφορούν σε όλους τους συνταξιούχους του δημόσιου τομέα (αλλά και τους συνταξιούχους όλων των φορέων κοινωνικής ασφάλισης αρμοδιότητας Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικής Ασφάλισης - βλ. άρθρο 38 ν. 3863/2010), ουδόλως σχετίζονται με τον κανονισμό ή την αναπροσαρμογή των συντάξεων, αλλά επιβάλλονται προς θεραπεία άλλων σκοπών, κατά την καταβολή των συντάξεων, στο στάδιο δηλαδή εκτέλεσης των συνταξιοδοτικών πράξεων, και δεν αφορούν, συνακόλουθα, στην υπό κρίση διαφορά που αφορά στη νομιμότητα ή μη της πράξης αναπροσαρμογής της σύνταξης της

εκκαλούσας, σε σχέση με τις συγκεκριμένες και μόνο μισθολογικές ρυθμίσεις της περίπτωσης 18 της Υποπαραγράφου Γ.1. της Παραγράφου Γ. του άρθρου πρώτου του ν. 4093/2012. Συνεπώς, κατά τη μειωηφούσα αυτή άποψη, οι ως άνω ρυθμίσεις δεν αντίκεινται στα άρθρα 4 παρ. 1 και 5 και 25 παρ. 1 και 4 του Συντάγματος και θα έπρεπε, ως εκ τούτου, να απορριφθεί η υπό κρίση έφεση-αγωγή. Η γνώμη αυτή δεν εκράτησε.

22. Περαιτέρω, με τη διάταξη του άρθρου 1 του Πρώτου Πρόσθετου Πρωτοκόλλου της Ευρωπαϊκής Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου (Ε.Σ.Δ.Α.), που κυρώθηκε με το ν.δ.53/1974 και έχει, σύμφωνα με το άρθρο 28 παρ. 1 του Συντάγματος, υπερνομοθετική ισχύ, θεσπίζεται, καταρχήν, γενικός κανόνας, σύμφωνα με τον οποίο κατοχυρώνεται ο σεβασμός της περιουσίας του προσώπου, το οποίο μπορεί να την στερηθεί μόνο για λόγους δημόσιας ωφέλειας, τηρουμένων των αρχών της ισότητας (Σύνταγμα άρθρο 4 παρ. 5) και της αναλογικότητας (Σύνταγμα άρθρο 25 παρ. 1) στην κατανομή των δημοσίων βαρών (ΕλΣ Ολομ. 1506/2016, 1517/2011, 2028/2004, 1952/2004 κ.ά.). Στην έννοια της περιουσίας περιλαμβάνονται όχι μόνον τα εμπράγματα δικαιώματα, αλλά και όλα τα περιουσιακής φύσεως δικαιώματα και τα κεκτημένα οικονομικά συμφέροντα. Καλύπτονται έτσι και απαιτήσεις που απορρέουν από έννομες σχέσεις δημοσίου ή ιδιωτικού δικαίου, είτε αναγνωρισμένες με δικαστική ή διαιτητική απόφαση, είτε απλώς γεγεννημένες κατά το εθνικό δίκαιο, εφόσον υπάρχει νόμιμη προσδοκία ότι μπορούν σε περίπτωση άρνησης να ικανοποιηθούν δικαστικά. Τέτοιες είναι και οι απαιτήσεις για σύνταξη και για κοινωνικοασφαλιστικές εν γένει παροχές. Από την ίδια διάταξη συνάγεται, περαιτέρω, ότι η διατήρηση στο διηνεκές των απονεμηθεισών ήδη συντάξεων στο ίδιο ύψος δεν αποτελεί δικαίωμα που εμπίπτει στην έννοια της προστατευόμενης από τη διάταξη αυτή περιουσίας και συνεπώς η για το μέλλον μειωτική μεταβολή αυτών δεν παραβιάζει την εν λόγω διάταξη. Αντίθετα, όμως, η αναγνωρισμένη από το υφιστάμενο δίκαιο αξίωση του ήδη συνταξιούχου για καταβολή της νομίμως κανονισθείσας σύνταξής του, η οποία έχει γεννηθεί και επομένως αποτελεί στοιχείο της περιουσίας του, δυναμένη να επιδιωχθεί δικαστικά, δεν επιτρέπεται να καταργηθεί ή αποσβεστεί ή περιοριστεί με αναδρομική ουσιαστική νομοθετική ρύθμιση, αν δεν συντρέχουν πράγματι λόγοι επιτακτικού δημοσίου συμφέροντος, οι οποίοι να δικαιολογούν την κατάργηση ή τον περιορισμό της, τηρουμένης πάντοτε μιας δίκαιης ισορροπίας μεταξύ των απαιτήσεων του γενικού συμφέροντος και των επιταγών της προάσπισης του περιουσιακού δικαιώματος. Διαφορετικά, δεν

συμβιβάζονται προς την προεκτεθείσα υπερνομοθετικής ισχύος διάταξη, αφού τείνουν σε αδικαιολόγητη αποστέρηση προστατευόμενου από αυτήν περιουσιακού αγαθού (ΕλΣ. Ολομ. 1854/2019, 1506/2016, 4327/2014, 1517/2011, 2028/2004, 1952/2004 κ.ά.). Υπό τα δεδομένα αυτά, οι διατάξεις της περίπτωσης 18 της υποπαραγράφου Γ.1 της παραγράφου Γ του ν. 4093/2012, με τις οποίες η μειωτική αναπροσαρμογή των συντάξεων των συνταξιούχων πρώην μελών Ε.Ε.ΔΙ.Π., επομένως και των πρώην Βοηθών Α.Ε.Ι., ανατρέχει αναδρομικά από 1.8.2012, σε χρόνο δηλ. προγενέστερο της δημοσίευσής του στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως (12.11.2012), λόγω μείωσης των αποδοχών των ενεργεία μελών Ε.Ε.ΔΙ.Π. των Α.Ε.Ι. από 1.8.2012, πέραν της αντίθεσής τους προς τις οικείες συνταγματικές διατάξεις, ειδικώς, ως προς την αναδρομική έκτασή τους, αντίκεινται και στις διατάξεις του άρθρου 1 του Πρώτου Πρόσθετου Πρωτοκόλλου της Ε.Σ.Δ.Α.. Ως εκ τούτου, είναι ανίσχυρες, καθόσον πρόκειται για στέρηση γεγεννημένου περιουσιακής φύσεως δικαιώματος (σύνταξης συγκεκριμένου ποσού, που έχει ήδη απονεμηθεί νομίμως και όχι για επιβολή φορολογικού βάρους), χωρίς να προκύπτει ότι η αναδρομική αυτή μείωση υπαγορεύθηκε από επιτακτικούς λόγους δημόσιας ωφέλειας, ενώ δεν τεκμηριώνεται, ούτε η αναγκαιότητα και προσφορότητα της εν λόγω αναδρομικότητας για την επίτευξη του επιδιωκόμενου με τη συνολική ρύθμιση του ν. 4093/2012 σκοπού δημοσίου συμφέροντος, κατόπιν τήρησης των αρχών της ισότητας στην κατανομή των δημοσίων βαρών (άρθρο 4 παρ. 1 και 5 του Συντ.) και της αναλογικότητας (άρθρο 25 παρ. 1 του Συντ.), ενόψει και του γεγονότος ότι όμοια ρύθμιση δεν θεσπίστηκε και για τους λοιπούς εν γένει συνταξιούχους του Δημοσίου (Ε.Σ. Ολομ. 1854/2019 και την εκεί διατυπωθείσα μειοψηφία ως προς το συγκεκριμένο ζήτημα, 1506/2016, 4327/2014, Πρακτικά 2ης Ειδ. Συν./27-2-2013, σελ. 36-38).

23. Στην υπό κρίση υπόθεση, από τα στοιχεία του φακέλου προκύπτουν τα ακόλουθα: Στην εκκαλούσα, η οποία με την .../... ....1977 πράξη του Πρύτανη της ..... διορίστηκε έμμισθος βοηθός, αρχικώς με τριετή θητεία και βαθμό 7ο, η οποία ανανεωνόταν συνεχώς μέχρι τη μονιμοποίηση αυτής δυνάμει των διατάξεων του άρθρου 7 ν.1966/1991 (Φ.Ε.Κ. .../... ... 1991 τ. Ν.Π.Δ.Δ.) και υπηρέτησε από τη θέση της μόνιμης Βοηθού στον Τομέα ... του Τμήματος Οργάνωσης και Διοίκησης Πανεπιστημίου ... έως την απόλυσή της, λόγω ορίου ηλικίας, κανονίστηκε με τη .../.../1.2.2011 συνταξιοδοτική πράξη της 42ης Διεύθυνσης της Γενικής Διεύθυνσης Συντάξεων του Γ.Α.Κ. μηνιαία σύνταξη ύψους 1.656,02 ευρώ, πληρωτέα από

1.12.2010. Ακολούθως, με την .../.../12.12.2012 πράξη αναπροσαρμογής σύνταξης της Διεύθυνσης Κανονισμού και Εντολής Πληρωμής Πολιτικών Συντάξεων και Συντάξεων Υπαλλήλων Ν.Π.Δ.Δ. και Ειδικών Κατηγοριών της Γενικής Διεύθυνσης Συντάξεων του Γ.Λ.Κ. (προσβαλλομένη) επανακαθορίστηκε η μηνιαία σύνταξη αυτής, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου πρώτου παρ. Γ υποπαρ. Γ1 ν. 4093/2012 σε συνδ. με εκείνες του άρθρου 9 π.δ.169/2009, και ορίστηκε σε 1.503,30 ευρώ μηνιαίως, πληρωτέα από 1.8.2012. Σε συνάφεια, εξάλλου, με την εν λόγω πράξη αναπροσαρμογής σύνταξης εκδόθηκε η από 4.2.2013 απόφαση του Προϊσταμένου της ίδιας ως άνω Διεύθυνσης Γ.Λ.Κ., με την οποία επιβλήθηκε η παρακράτηση από τη σύνταξη της εκκαλούσας σε έξι (6) μηνιαίες δόσεις – αρχής γενομένης από τη σύνταξη μηνός Φεβρουαρίου 2013 – ποσού 317,30 ευρώ, το οποίο, συνεπεία της ανωτέρω αναδρομικής αναπροσαρμογής της σύνταξής της, εισπράχθηκε αχρεωστήτως κατά το διάστημα από 1.8.2012 έως 31.12.2012.

24. Με το από 6.4.2001 ψήφισμα της Ζ΄ Αναθεωρητικής Βουλής των Ελλήνων «Ψήφιση, δημοσίευση και θέση σε ισχύ των αναθεωρημένων διατάξεων του Συντάγματος» (Α΄ 84/17.4.2001) στο άρθρο 100 του Συντάγματος προστέθηκε παράγραφος 5 με το εξής περιεχόμενο: «Όταν τμήμα του Συμβουλίου της Επικρατείας ή του Αρείου Πάγου ή του Ελεγκτικού Συνεδρίου κρίνει διάταξη νόμου αντισυνταγματική παραπέμπει υποχρεωτικά το ζήτημα στην οικεία ολομέλεια, εκτός αν αυτό έχει κριθεί με προηγούμενη απόφαση της ολομέλειας ή του Ανώτατου Ειδικού Δικαστηρίου του άρθρου αυτού. Η ολομέλεια συγκροτείται σε δικαστικό σχηματισμό και αποφαινεται οριστικά όπως νόμος ορίζει...». Με την παρατεθείσα ως άνω συνταγματική διάταξη ανατίθεται στην Ολομέλεια του οικείου ανώτατου δικαστηρίου η αρμοδιότητα να αποφαινεται οριστικά επί της ουσιαστικής αντισυνταγματικότητας ή μη διατάξεως τυπικού νόμου, όταν Τμήμα του Δικαστηρίου άγεται σε κρίση αντισυνταγματικότητας, υποχρεώνεται δε τούτο να παραπέμπει το ζήτημα στην οικεία Ολομέλεια εφόσον δεν έχει κριθεί με προηγούμενη απόφαση αυτής ή του Ανωτάτου Ειδικού Δικαστηρίου. Στις ρυθμίσεις της συνταγματικής αυτής διάταξης εμπίπτει και ο δικαστικός σχηματισμός Τμήματος του Ελεγκτικού Συνεδρίου που συγκροτείται από ανώτατους δικαστικούς λειτουργούς με αποφασιστική ψήφο, εφόσον κρίνει αντισυνταγματική διάταξη τυπικού νόμου σε υπόθεση της αρμοδιότητάς του (βλ. τις 1591/2002, 153/2003, 1993/2005, 447/2007 και 2820/2011 αποφάσεις της Ολομέλειας του Ελεγκτικού Συνεδρίου).

25. Συνεπώς, προκειμένου να κριθεί οριστικά η συνταγματικότητα ή μη των διατάξεων της περ. 18 της υποπαραγράφου Γ1 της παραγράφου Γ του άρθρου πρώτου του Ν.4093/2012, το Τμήμα αποφαινεται, κατά πλειοψηφία, ότι πρέπει η κρινόμενη υπόθεση να παραπεμφθεί στην Ολομέλεια του Ελεγκτικού Συνεδρίου προκειμένου αυτή να αποφανθεί περί της συνταγματικότητας ή μη των ως άνω διατάξεων, συνιστάμενης, ειδικότερα, στη συμβατότητα ή μη αυτών με τις διατάξεις των άρθρων 4 παρ. 1 και 5 και 25 παρ. 1 και 4 του Συντάγματος.

Για τους λόγους αυτούς

Αναβάλλει να κρίνει οριστικά την από 3.4.2013 (Α.Β.Δ. .../8.4.2013) έφεση - αγωγή της ... - ... - ... του ..... κατά της .../.../12.12.2012 πράξης αναπροσαρμογής σύνταξης των Διευθύνσεων Κανονισμού και Εντολής Πληρωμής Πολιτικών Συντάξεων και Συντάξεων Υπαλλήλων Ν.Π.Δ.Δ. και Ειδικών Κατηγοριών του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους.

Παραπέμπει στην Ολομέλεια του Ελεγκτικού Συνεδρίου το ζήτημα της συνταγματικότητας ή μη των διατάξεων της περ. 18 της υποπαραγράφου Γ1 της παραγράφου Γ του άρθρου πρώτου του ν.4093/2012, σύμφωνα με όσα εκτίθενται στο σκεπτικό.

Κρίθηκε και αποφασίστηκε στην Αθήνα στις 25 Ιουνίου 2020.

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΩΣΤΟΠΟΥΛΟΣ

Η ΕΙΣΗΓΗΤΡΙΑ ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ
ΑΡΓΥΡΩ ΜΑΥΡΟΜΜΑΤΗ

Η ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ
ΓΕΩΡΓΙΑ ΦΡΑΓΚΟΠΑΝΑΓΟΥ

Δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση, στο ακροατήριο του Δικαστηρίου, στις 18.2.2021.

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ
ΓΕΩΡΓΙΑ ΜΑΡΑΓΚΟΥ

Η ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ
ΑΝΤΩΝΙΑ ΣΑΡΛΑ